



МАСМО КАРДИНАЛА

МАЄМО КАРДИНАЛА

А. Драган

МАЄМО КАРДИНАЛА

Обкладинка й оформлення:
Богдан Титла

Накладом Українського Народного Союзу

Printed in The United States of America
Copyright 1966
By The Ukrainian National Association
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Printed by Colorcraft



*Кардинал Йосиф Сліпий Коберницький-Дизковський
Патріархорівний Верховний Архиспископ
Української Католицької Церкви*

(Переклад латинського тексту побіз)

В Римі

У Ватиканських Апостольських Палатах

VIII-ого дня перед календами березня

(себто: 22 лютого — замітка перекл.)

Господнього року MСMLXV

ПАВЛО VI НАЙВИЩИЙ АРХИЄРЕЙ

креував і проголосив

Св. Рим. Церкви Єрейським Кардиналом

ИОСИФА СЛІПОГО

і записав його до Колегії Порфірних Отців, надаючи йому

погесті, послуги, владу, визнагні права, пільги, прерогативи,

привілеї, добродійства й завдання, які звизайно надають

Отцям Кардиналам за прийнятим звизасм, вклюзно з необхідними

вийнятками й пристосуваннями.

(сласноругні підписи:)

Якобус Альоїзіус Кард. Копелльо

Св. Р. Ц. Канцлер

(округла пегать:)

АПОСТОЛЬСЬКА КАНЦЕЛЯРІЯ

Франціскус Тінелльо

Управитель Апостольської Канцелярії

Romae
In Aedibus Apostolicis Vaticanis
ante diem VIII Calendas Martias
anno Domini MCMLXV

PAULUS VI PONT. MAX.

creavit ac renuntiavit
S.R.E. Presbyterum Cardinalem

JOSEPHUM SLIPYI

ipsumque in Purpuratorum Patrum Collegium
cooptavit, delatis eidem honoribus, favoribus,
facultatibus, priorum partium iuribus, immu-
nitatibus, praerogativis, privilegiis, veniis et
oneribus, quae deferri Patribus Cardinalibus
translaticio more solent, additisque necessariis
exceptionibus et opportunis.



*Jacobi Aloisii Esch, Capella
S. R. E. Cancellarius*

*Franciscus Trinella
Apostolicum Cancellarium Regens*

(Переклад латинського тексту побіз)

**ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАРІАТ
НОГО СВЯТОСТИ**

**Святіший Наш Владика
Павло Папа VI**

*ласкаво зволив на Тайній Консисторії, що відбулася сьогодні
рано, записати до Колегії Отців Кардиналів Ексцеленцію
Високопреподобного Кир*

Йосифа Сліпого,

*Українського Львівського Архиспископа Митрополита,
та, благословляючи його з безмежною любов'ю, просить для нього
у Бога вишнього світла й захорони, щоб надана йому гідність
щедро пригинулася до зросту праць і заслуг для святої
справи віри.*

*З Ватиканських Палат, дня XXII м. лютого MCMLXV
(власноручний підпис:)*

Г. И. Кард. Чіконяні



*Sanctissimus Dominus Noster
Paulus P. VI*

*in Consistorio Secreto hodie mane habito benigne dignatus est
in Datum Cardinalium Collegium cooptare Excellentissi-
mum ac Reverendissimum Dominum*

*Josephum Slipyj,
Archiepiscopum Metropolitam Leopoltanum Ucrainorum,*

*sui quidem, dum effusa caritate benedicit, superna lumina
ac praesidia a Deo implorat, ut ipsi collata dignitas in auc-
tum laborum et meritorum pro sanctissima religionis causa
abunde cedat.*

Ex Aedibus Vaticanis, die XXII m. Februarii a. MCMLXV

M. J. Card. Cicognani

(Переклад італійського тексту побіз)

**ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАРІАТ
ЙОГО СВЯТОСТИ**

Святіший Отець

ласкаво зволив приділити Емінінції Високопреподобному

Кир Кардиналові

Йосифові Сліпому

*Священну Конгрегацію для Східньої Церкви, Папську Комісію
для Східнього Канонічного Права.*

*Подається це до відома всехвальному Кир Кардиналові
Сліпому, для його належної відомости й примінення.*

З Ватикану, 25 лютого 1965

(власноручний підпис:)

А. Г. Кард. Чіконяні



Il Santo Padre

Si è benignamente degnato di assegnare all'Eminentissimo
e Reverendissimo Signor Cardinale

Giuseppe Slipyj

la Sacra Congregazione per la Chiesa Orientale, la Pontifi-
cia Commissione per il Codice di Diritto Canonico Orientale).

Tanto si partecipa al prelodato Signor Cardinale
Slipyj, per sua opportuna conoscenza e norma.

Dal Vaticano, 25 Febbraio 1965

A. G. Card. Cicognani

(Переклад латинського тексту побіг)

ПАПСЬКА БУЛЛЯ
НАДАННЯ ЦЕРКВИ СВ. АТАНАСІЯ
КАРДИНАЛОВІ КИР ЙОСИФОВІ

ПАВЛО ЄПИСКОП, СЛУГА БОЖИХ СЛУГ

улюбленому синові ЙОСИФОВІ Святої Римської Церкви Кардиналові СЛІПОМУ, Українському Львівському Архiepіскопові-Митрополитові, привіт і апостольське благословення. Цей Апостольський і Римський Престіл, як витривалий зберігач предківських звичаїв надає звичайно тим справді дуже визначним особам, вибраним до сенату Церкви, титул одної з тих святинь, що не тільки своєю величчю і величністю мали би бути окрасою Риму, того Міста з усіх найсвятішого, але також мали би процвітати найбільшою побожністю; напевно цей престіл Петра так поступав з тієї причини, щоби над такими шановними будівлями були поставлені мужі такого ж блиску й гідности, а також, щоби самі найвищі Архiepі, обтяжені щораз зростаючими справами, могли користуватися радістю такої кількості дуже второпних мужів.

Отже, Преподобний Брате, якщо ми дня двадцять другого лютого ц. р. вибрали Тебе, як мужа багатого на заслуги супроти Церкви, до збору Отців Кардиналів, мило нам тепер Тебе вшанувати належним титулом. Тим то, надаємо Тобі враз з усіма правами й тягарями зв'язаними з Твоїм урядом священничий титул Святого Атанасія у місті, якого то титулу ніхто не мав, відколи Гавриїл Акакій Кусса відійшов по вічну нагороду. А настоятелямі того ж святого храму св. Атанасія, духовенству і народові з тієї округи припоручаємо, щоби прийняли Тебе не тільки з найбільшою прихильністю, але також, щоби віддали належну честь і виконували Твої припоручення, що їх уважатимеш за відповідні давати для їхнього добра. Зрештою, Преподобний Брате, так як надання пурпура є безсумнівним знаком Нашої доброзичливості для Тебе, так і приданий титул церкви посвяченої на пам'ятку Атанасія хай буде Тобі спонуккою і заохотою для досягнення святости.

Дано в Римі, при св. Петрі, дня двадцять п'ятого місяця лютого, року Божого тисяча дев'ятсот шістдесят п'ятого, Нашого Вселенського Архiepіства року другого. - Ф. Т.

Яків Альоізій Кард. Копелльо

Св. Р. Ц. Канцлер

✠ Йосиф Россі, Єп. Пальміненський
Апост. Прот.

Франціск Тінелльо, Ретент

Цезар Федерічі, Апост. Прот.

Вислано дня 5 березня за Понт. II.

Марій Орсіні, Печатник

В. ап. канц. таб. том. CXVII, ч. 26.

Paulus Episcopus Servus Servorum Dei

Sacro filio Josepho S. X. cardinali Elipii, eidemque Archiepiscopo Metropolitae Leporano Eleatinorum, salutem et apostolicam benedictionem. Moris maiorum tenacissima custos, conuenit haec Apostolica et Romana Sedes iis uitijs, sane excellentissimis, quos in seruatam Ecclesiae cooptauisset, titulum unius de iis templis artificere, quae non modo mole ac maiestate sua Romae, Ubi omnium sacratissimae, Securi essent, uetum etiam pietate summa florent; quod praefecto eam ob causam ab hac Petri Sede getum est ut siue tam uenerabilibus aedibus patri splendore ac dignitate uiripraeficerentur, siue ipsi summi Pontifices, quos gloriencia in dies negeria gravarent, tantum ac prudentissimorum uicorum consilio iuuarentur. Cum ergo te, uenerabilis frater, die altit et uicissimo huius mensis februarii, in partum cardinalium coetum allegerimus uirum meritis erga Ecclesiam abundantem, placet nunc te debito titulo honestare. Quare, titulum tibi deservimus praesbyteralem S. Athanasii in Urbe, quem nullus habuit, postquam Gabriel Nacius conuersa ad aeterna praemia immigrauit, cum iuribus et onibus officio tuo inhererentibus. Rectri autem eiusdem sacrae aedis S. Athanasii, cetero populoque ex eius amplexu mandamus ut te non solum acquiescenti animo excipiant, uetum etiam iusto honore afficiant, iuraque tua faciant, quae in bonum ipsorum date conueniunt. Ceterum, uenerabilis frater, ut data purpura certum est Noctuae in te beneuolentiae documentum, ita delatus templi titulus, Athanasii memoriae sacri, sit tibi adspiciendae sanctitatis incitamentum et stimulus. Datum Romae, apud S. Petrum, die quinto et uicissimo mensis februarii, anno Domini millesimo noncentesimo sexagesimo quinto, Pontificatus Nocti altit. : GR. :

Jacobus Florentius Can. Episcopus

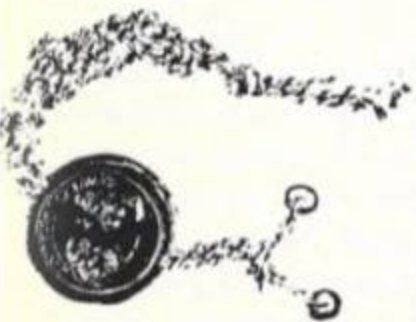
F. R. T. Casselary

Francisco Trinillo Reyes

+ South Park; Sky Tanager, Red start
Cassia Indica Post, etc,

Expedita die V Mar. a Pontif. II. Marius Omnis Placulator

39 Can. 2916-101 CXVII 72. 26



Маємо Кардинала

В історії Вселенської Церкви записані імена 262 голів цієї Церкви, що ним є кожногасний Папа, включно з першим з них св. Апостолом Петром та теперішнім Папою Павлом VI. В довгій і драматизній історії вибору Вселенських Архисреїв виробився традиційний церемоніал, що за кожним разом, коли конкляве Священної Колегії Кардиналів вибирає нового Папу, декан цієї Колегії виходить на балкони та за посередництвом зібраних на площі перед базилікою св. Петра мас народу повідомляє „місто і світ”, що *habemus Papam!* — маємо Папу!

Навіть не пробуємо підсумовувати, скільки було в Католицькій Церкві її князів-кардиналів, але пальців однієї руки забагато, щоб порахувати скільки було українських кардиналів у тисячолітній історії християнської України. До 1965-го року було їх тільки трьох. То ж коли 25-го січня 1965-го року з Ватикану повідомлено, що Папа Павло VI до обраних ним на ці найвищі після самого Папи позесть і уряд включив і першоієрарха Української Католицької Церкви, митрополита-ісповідника Йосифа Сліпного Коберницького-Дизковського, то навряд чи був який українець в світі, без уваги на його віровизнання чи політичні погляди, який не прийняв би цієї вістки з подібно тріумфальним відзуттям: *Маємо Кардинала!* Тому то цей тріумфальний оклик поставлено і в заголовку цієї книжечки, і він є її змістом.

Формальна креація новонайменованих нових кардиналів, між ними і зетвертого українського кардинала Йосифа, відбулася один місяць після проголошення вибору. Доцінюючи історичну важливість цієї події для нашого народу, Український Народний Союз і „Свобода” вислали на креаційні врозистості свого редактора. В результаті тієї поїздки в „Свободі” появилися насамперед передані телефоном і телеграфом повідомлення про врозистості, а опісля ще серія репортажів: „Українські Дні в Римі”. Ці репортажі, доповнені новими матеріалами, стали основою книжечки.

Очевидно, що репортажі не мають і не можуть мати претенсій ані на повну тогність, ані на наукову об’єктивність. Їх вартість у тому, що вони є наслідком безпосередніх вражень і спостережень та їхніми рефлексіями. Тому, опублікувавши ці репортажі в „Свободі”, ми й не думали публікувати їх окремою відбиткою, бо й не в тій цілі вони були писані. А втім, не маємо сумніву, що така важлива в нашій історії подія, як креація зетвертого українського Кардинала, заслуговує і діждеться основної книжкової публікації.

Ціль цієї книжечки обмежена: заки появиться інша відповідна праця, дати в руки багатьом читачам це тріумфальне „Маємо Кардинала” в документі, слові й світлині, а при цьому Український Народний Союз і „Свобода” бажали б прислужитись добрій справі: допомогти зібрати відповідні фонди на здійснення одного з великих плянів нашого Кардинала: будови Українського Католицького Університету в Римі, на ціль якого призначений весь прибуток з продажу цієї книжечки.

На закінчення цього вступу ще слово подяки всім, що допомогли в підготові та оформленні цієї книжечки, а зокрема о. Любомирові Гузареві в Стенфордї за ідею такої публікації, о. д-рові Мелетієві Соловієві, ЧСВВ, за додаткові матеріяли й поради, мистцеві Богданові Титлі за мистецьке оформлення та о. шамбелянові Петрові Хомину, о. редакторів Семенові Їжикові та п. Ярославові Кулинцеві за додаткові ілюстрації.

Кардинал Йосиф та Владики Української Католицької Церкви під час останньої сесії Другого Ватиканського Собору. На світлині, знятій в Папській Українській Колегії св. Йосафата, в першому ряді (зліва) сидять: єпископ Ніль Саварин, архієпископ Іван Бугко, митрополит Максим Германюк, кардинал Йосиф Сліпий, митрополит Амврозій Сенишин, архієпископ Гавриїл Букатко, єпископ Ізидор Борецький. Стоять (зліва): єпископ Йосип Мартинець, єпископ Володимир Маланзук, єпископ Августин Горняк, єпископ Платон Корниляк, єпископ Андрій Роборецький, єпископ Йосиф Шмондюк, єпископ Іван Прашко, єпископ Андрій Сапеляк, єпископ Йоахим Сегеді. Відсутній єпископ Ярослав Габро.



Фотознімка (побільшена)
пропам'ятної медалі, виданої з
нагоди найменування
Митрополита-ісповідника
на кардинала.
Медалю виконав папський
медагліоній проф. Піетро
Джанпаолі.



УКРАЇНСЬКІ ДНІ В РИМІ

У це було в пам'ятному тижні від 21 до 28 лютого 1965 року у Вічному Місті — Римі. Були там справжні Українські Дні, що назавжди збережуться в пам'яті. Правда, не тільки українці були учасниками урочистостей інсталяції новонайменованих 27 нових кардиналів, і не тільки Україна була там предметом уваги. Але з власних спостережень і вражень маємо підставу твердити, що Україна й українці були там предметом головної уваги, що події тих днів мають для України й українців найбільшу вартість і значення в широкому, міжнародному масштабі, і що саме це підкреслює історичність цих подій.

Нашу розповідь попередимо коротким описом місця в якому ці події відбувались.



Загальний вид на Ватикан, базиліку св. Петра та площу перед нею

Ватикан

Місто Ватикан (Чітта дель Ватікано) є суверенною державою, визнаною італійським урядом в 1929-му році. Воно лежить на горбку, на правому березі Тибра, і займає лиш 109 акрів площі, відділеної від Риму могутнім, старовинним муром. Ватиканська держава має й свою мініатюрну армію, що складається із 500 вояків, включно з відомою швейцарською гвардією, для якої барвисті синьо-жовті однострої проєктував Мікельанджельо. Сувереном Ватикану є Папа. Кругло 62 країни світу мають у Ватикані амбасадорів або уповноважених репрезентантів. Це свого часу совєтський диктатор Сталін, говорячи про Папу, запитував ніби глушливо, але на ділі подразнено, скільки то він має дивізій. Але немає в світі політика із здоровим глуздом, який не здавав би собі з того справи, що Папа, володар цієї мініатюрної держави та командант тієї символічної армії 500 неузброєних вояків, є фактично наймогутнішим володарем, бо володіє над понад півбільйоном душ, та його слово має більшу, бо моральну, силу, ніж нищівна спроможність гармат і ракет найбільших армій світу.

До Ватикану належить і величезна базиліка св. Петра, найбільший у світі храм. Першу базиліку побудував на гробі св. ап. Петра в 319-му році імператор Константин, але з часом, коли вона стала валитися, на її місці поставлено теперішню базиліку. Її будова почалася в 1452-му році, а закінчилася в 1626-му, з участю Мікельанджельо та Браманте. Базиліка має 613 стіп довжини та 450 стіп ширини і займає 163,180 квадратних стіп площі. Внутрішня декорація базиліки перевищує своєю монументальністю та красою людське уявлення. Протягом майже 200 років виконували її найвидатніші мистці світу Мікельанджельо, Канова, Делля Порта та ін. Навряд чи є в світі інше місце, де б з більшою силою відчувались геній людини та всемогутність її Творця.

Площа перед базилікою св. Петра має 1.115 стіп довжини та 787 стіп ширини і може вмістити до 400.000 осіб. Її оформлення проєктував Берніні. Вона оточена чотирма рядами усіх разом 285 могутніх колон, сполучених вгорі балістрадаю, удекорованою 140 мармуровими статуями. Посередині стоїть — як пригадка поганських часів — великий обеліск, що його привіз римський імператор Калігула з Геліополісу. По боках два фонтани.

В одному з палаців Ватикану живе й наш кардинал Йосиф Сліпий-Коберницький-Дичковський.

В околиці площі й базиліки св. Петра розміщені численні уряди, бібліотеки, архіви та інші інституції Ватикану.

Архітектурна монументальність Ватикану, його історія та свідомість його неперевершеного морального впливу в світі становлять тло кожної події, що там відбувається.

Вид на куполу базиліки св. Петра із одного з ватиканських городів





*Українська Громада в Римі та деякі гості, зібравшись
для пошанування кардинала Йосифа, слухають його промови.*



Українська Папська Мала Семинарія в Римі

Українська панорама в Римі

Це тільки коротка характеристика Ватиканського та історичного тла, на якому відбувалась урочистість інсталяції нових кардиналів, між ними й українського кардинала Йосифа Сліпого. При цьому до речі буде схарактеризувати тут і місцеве, римське українське тло, на якому ця урочистість відбувалась і яке існує, як важливий фактор в розвитку подій та в їх віддзеркаленні. В Римі існують такі українські установи:

ВЕЛИКА СЕМІНАРІЯ, що має офіційну назву Понтифікальної Колегії св. Йосафата, найближча до Ватикану не лиш своїм положенням, але й своїм відношенням. Це, властиво, ватиканська установа, чи — краще — подарунок Ватикану українцям, утримуваний ватиканським коштом. Семінар має прекрасне положення: на горбку, в безпосередньому сусідстві Американської Колегії. З її плоского даху видно, як на долоні, велику частину міста.

Ректором Семінарії є добре відомий багатьом українцям по обидвох боках океану о. д-р Іриней Назарко, а віце-ректором о. д-р С. Мудрий, священник великого знання. Ректор і віце-ректор належать до Чину ОО. Василіян. Студенти в Колегії живуть і виховуються, а студіюють богословію в університеті. Семінарія, з її багатющою бібліотекою та мистецькими скарбами, відома з багатьох інших описів. Тут хочемо звернути увагу на один факт, який на цю окрему увагу заслуговує. Маємо на думці багатющий архів у бібліотеці Семінарії.

Там, чи не в єдиному місці в світі, зберігаються повні або майже повні річники багатьох наших періодичних публікацій, головною із Західної України, з часів перед другою світовою війною. Там є, наприклад, усі річники львівського „Діла”. Неоцінену вартість мають зберігані там численні наші історичні документи, головною з часів визвольних змагань, зокрема дипломатична кореспонденція УНР тощо. Усі ці скарби вимагають відповідної консервації, класифікації і взагалі архівного впорядкування. На це потрібно мінімальної суми 5-10 тисяч доларів, яких семінарія не має, коли зважити, що на кожного питомця одержується лише по два долари денно! Сама Семінарія не думає вести в цій справі будь-яких акцій, але закумульовані там скарби є великим добром української громади, і вона, а передусім українці в Америці, повинні б допомогти ці скарби зберегти.

У великій Семінарії мають свою резиденцію та канцелярію Архiepіскоп Іван Бучко і його секретар монсіньор о. д-р Марусин.

МАЛА СЕМІНАРІЯ св. Йосафата віддаллю найдальша від Ватикану, але, мабуть, найближча його серцю. Приміщена в модерному триповерховому будинку на передмісті старовинного Риму, вона навчає і виховує у всеціло українському дусі понад сотню юнаків. Семінарію ведуть ОО. Селезіяни з о. д-ром Степаном Чмілем на чолі. Всіх учительських сил є тут 14. Навчання триває шість років — чотири роки класичної гімназії і два роки ліцею. Найбільше учнів є з Англії, опісля з Німеччини, Франції та інших країн.

Будинок
Генеральної Курії
ОО. Василіян





Ректор, професори, настоятелі і питомці Української Папської Колегії св. Йосафата (Великої Семинарії) у 1950 році.

Старовинний монастир Грота Феррата, в якому позатково примістився Митрополит-ісповідник Йосиф після приїзду до Риму з сибірської каторги.



З американського континенту приймається учнів тільки за спеціальним дозволом, що його може вистаратись місцевий Єпископ.

„Малі семінаристи” живуть справді повним життям: крім науки вправляють різні роди спорту, організують виставки, мають хор, оркестру, проводять дозвілля у молодечих розвагах. Навряд чи буває яка важливіша подія у Ватикані, щоб їх там не було, і навряд чи там має хто більше приязни і сантименту, як та весела і прикладно вихована дітвора. Яке ж надійне українське тло становили вони для урочистостей інсталяції українського Кардинала!

Коли згадані Велика й Мала Семінарії мають виховний характер і місію, та справжньою „кузнею” в ділянці історії Української Церкви та Богословія є Генеральна Курія Чину Святого Василя Великого із своїм протоархимандритом о. д-ром Атанасієм Великим, богословом великого знання, такту і труду. Опрацьовувані ним „Записки ЧСВВ” і „Римські документи” мають велике історично документальне значення для розвитку Української Католицької Церкви та її „місця під сонцем”. Отець Протоархимандрит Великий був секретарем Соборової Комісії для Східних Церков, і більшість соборових документів у цих справах мають його підпис. Очевидно, що він був одним із Отців Собору з усіми правами.

У Генеральній Курії ЧСВВ працюють разом з Протоархимандритом як його консультори такі наші широковідомі душпастирі, проповідники й науковці, як о. П. Миськів, о. І. Патрило, о. М. Ваврик, о. Роґа, о. Химій та ін.

До української панорами Риму належать ще Генеральні Курії Сестер Василіянок та Сестер Служебниць, далі ОО. Студити, що для них придбав кардинал Йосиф величний будинок „Студіон” над Альбанським озером недалеко Риму, кілька українських братчиків у старовинному монастирі Грота Феррата та невелика місцева Українська Громада, що включає й такі постаті, як пані Коновалець та ін.

Увесь цей „Український Рим” не тільки брав активну участь в усіх урочистостях, зв'язаних з інсталяцією кардинала Йосифа, але глибоко її переживав, здаючи собі справу з її історичного значення. В усій бо багатющій в події історії цієї столиці християнського світу українці займали досі досить далеке місце. Донедавна їх там — можна б сказати — взагалі не було: були рутенці. Ще й сьогодні міжнародна преса в своїх повідомленнях допускається у відношенні до Українських Церков та українських справ у Ватикані всілякої, часом неймовірної, плутанини. Цим разом у подіях, що мали заіснувати, Україна була ясна і недвозначна — в розмовах, у місцевій пресі, в документах і сподіваннях. Дальші події того пам'ятного тижня це більше ніж потвердили.



Малі семінаристи вітають свого Архипастиря та складають подарунок.

*Зворушлива сцена привітання Кардинала
з малим семінаристом.*





Папа Павло VI і кардинал Йосиф під час однієї із багатьох своїх зустрічей.

Кардинали в Католицькій Церкві

Згідно з даними, що їх подає „Інформейшин Пліз Алма-нак” на 1966-ий рік, у світі є 950,550,000 християн, з чого більше ніж половина, бо 584,493,000 католики. Головою Католицької Церкви є Римський Папа, уряд і влада якого виводиться від св. апостола Петра, першого Папи. Другим найвищим достоїнством Католицької Церкви є кардинал. Назва ця походить від латинського слова *cardo*, що означає завісу (від дверей), довкола якої все крутиться. Очевидно, що теперішня гідність і уряд кардиналів є результатом довгого розвитку, що тривав багато століть.

Усі кардинали разом становлять Священну Колегію, що становить духовне дорадче тіло для кожного Папи, є хви-левим адміністратором Католицької Церкви на випадок смерті Папи та вибирає нового Папу. Священна Колегія складається з трьох кардинальських ступнів: кардиналів єпископів, кардиналів єреїв та кардиналів діаконів. Кардинали єпископи є, очевидно, єпископами і вони займають ще окремі пости в управлінні Католицькою Церквою. Кардинали єреї мусять бути щонайменше священиками, хоч і вони, звичайно, є єпископами, архієпископами, митрополитами, верховними архієпископами чи патріярхами.



Кардинал Йосиф та інші Отці Собору під час ділових нарад на Другому Ватиканському Соборі.

Поважну реформу щодо кількості, національності й кваліфікацій кардиналів перевели собори в Констанції і Базилі. Згідно з постановами тих соборів, на кардинала можна призначати осіб найхрустальнішого характеру та у віці не менше 30 років, хоча практично кардиналами стають особи далеко старші. Теологічні студії і праці та заслуги для Вселенської Церкви є samozрозумілі у виборі на кардинала.

Найдовше протривала в історії кількість кардиналів, визначена Папою Сікстом V у 1586-му році. Тоді цю кількість встановлено на 70, з чого мало бути 6 кардиналів єпископів, 50 кардиналів єреїв та 14 кардиналів діаконів, хоч сама Священна Колегія рідко коли мала повну кількість; завжди залишається кілька „вільних капелюхів”. Вже в останньому часі Папа Іван XXIII у 1959-му році збільшив кількість кардиналів до 82, а Папа Павло VI вже в 1965-му році збільшив цю кількість до 103.

До найбільших урочистостей Католицької Церкви належить — вживаючи офіційного окреслення — креація (creation) нових кардиналів. Колись нових кардиналів вибирала Священна Колегія голосуванням на письмі. Тепер ця функція належить виключно до Папи. Папа насамперед проголошує імена нових кардиналів. Коли ж мова про найменування на кардинала Верховного Архiepіскопа Йосифа Сліпого, то це повідомлення опубліковано вперше в понеділок, 25-го січня 1965-го року, отже на повний місяць перед фактичною креацією. Опісля новонайменованих кардиналів повідомляє про це окремою нотою (biglietto) секретар стану. Властивий церемоніал креації відбувається на публічній консисторії кілька днів пізніше. Вкладаючи на голови новонайменованих кардиналів червоні кардинальські капелюхи — нашому Кардиналові вложив Папа на голову червону камелавку для відмічення його візантійського обряду — Папа проголошує такі слова: “*At laudem omnipotentis Dei et Sanctae Sedis ornamentum, accipe galerum rubrum, insigne singularis dignitatis cardinalatus, per quod designatur quod usque ad mortem et sanguinis effusionem inclusive pro exaltatione sanctae fidei, pace et quiete populi christiani, augmento et statu sacrosanctae romanae Ecclesiae, te intrepidum exhibere debeas, in nomine Patris et Filii at Spiritus Sancti.*” („На хвалу Всемогучого Бога і на окрасу Святішої Столиці прийми червоний капелюх, ознаку виїмкової кардинальської гідності, що її надається тобі до смерті і до пролиття крові включно за те, що ти заслуговуєш на це своєю невстрашимою поставою в обороні величчя святої віри, миру і спокою християнського люду та розвитку і достоїнства святої римської Церкви, в Ім'я Отця, і Сина і Святого Духа”). Вимовляючи останні слова, Папа робить над новокреованим кардиналом знак хреста. На таємній консисторії Папа символічно замикає й опісля відкриває уста новому кардиналові, на знак, що він зберігатиме повну таємницю в таємних справах та на знак, що кардинал має право й обов'язок висловити свою опінію та голосувати в справах, в яких він повинен цю опінію висловлювати та голосувати.

Українські Кардинали

Кардинал Ізидор



Кардинал Йосиф є четвертим з черги кардиналом в історії української Церкви. Коротку характеристику попередніх трьох кардиналів подаємо за статтею о. Т. Тисяка в журналі „Наша Церква”, ч. 2 (71) з 1965-го року.

КАРДИНАЛ ІЗИДОР. Цей перший український кардинал був православним київським Митрополитом, який разом з царгородським Патріархом, православними Владиками Сходу та імператором Іваном Палеологом, приступив до єдності з Вселенською Церквою і на Вселенському Соборі у Фльоренції, дня 6 липня 1439 року, разом з тодішнім Папою Євгеном IV підписав Буллю, що починається словами: „Нехай радіють небеса”, про єдність між Католицькою і Православною Церквами. Якраз на згаданому Соборі у Фльоренції Папа Євген IV відзначив митрополита Ізидора гідністю кардинала, який вкортці повернувся до рідної митрополії на Україну. Коли справа єдності вже була закріплена на Київщині, вибирається кардинал Ізидор у Московщину, щоб і там посіяти зерно згоди, але тому, що ґрунт на таке діло не був належно підготований, його арештують та саджають у в'язницю, звідкіль він скоро видістається на волю та через Вільно повертається назад до Риму. В той час на наших землях починається релігійна боротьба між прихильниками та ворогами з'єдинення, яка унеможлиблює поворот Кардиналові до своєї митрополії. Він залишається на стало в Римі.

З огляду на високу вченість та ревність у ширенні з'єдинення, тодішні Папи відзначають кардинала Ізидора великими почестями та гідностями. В анналах історії Церкви є він знаний не тільки як Митрополит Київський і всієї Руси-України, але також як декан Священної Колегії Кардиналів, камерленг Вселенської Церкви, царгородський патріарх та єпископ Сабіни. Цей останній титул пов'язаний з тим, що Папа Микола V віддав нашому київському митрополитові під управу Сабінську катедру, та цілу



*Кардинал
Михайло Левицький*

єпархію, яка знаходиться недалеко Риму в провінції Умбрія, що сталося 8 лютого 1450 року.

Кардинал Ізидор спочив на віки в Римі, 27 квітня 1463 року, де і похований.

КАРДИНАЛ МИХАЙЛО ЛЕВИЦЬКИЙ був другим з черги кардиналом в історії Української Церкви. Був він примасом Галичини, зайнявши митрополичий престол у відновленій Галицькій Митрополії з 1808 року, після смерті першого митрополита Антона Ангеловича. Номінацію на митрополита одержав від австрійського цісаря Франца І, а Апостольська Столиця затвердила його на це становище 8 березня 1816 року.

З молодих літ Левицького знаємо тільки, що він народився 1774 року в Ланчині на Покутті. Головні студії перевів у Відні, на 24-му році життя був висвячений на священика, потім став професором св. Письма в Семінарії у Львові, а згодом був номінований каноніком львівської митрополії. На цьому полі розгорнув широку релігійну й суспільну діяльність, зокрема вславився у ділянці поширення шкільництва. Тому на пропозицію тодішнього митрополита Ангеловича австрійський цісар Франц І призначив Левицького єпископом для перемиської єпархії. Тут на протязі пару років розвинув він дуже широку діяльність, зокрема в систематичному візитованні вірних, закладанні парафіяльних шкіл та

піднесенні священничої гідности єпархіяльних священників. Після смерти галицького митрополита Ангеловича він стає митрополитом. Час митрополитування Левицького був одним з довгих, бо аж 42 роки, та одним з найплідніших. Передусім взявся митрополит енергійно до організації шкільництва. Домагався, щоб у всіх сільських школах викладовою мовою була українська, а в мішаних школах, наука має відбуватися в польській мові, однак українські діти мають учитися релігії по-українськи та мусять знати читати і писати по-українськи. Він добився також того, що при державних гімназіях основано українські катехитурі, як у Львові, Перемишлі, Станиславові, Тернополі, Самборі й Бережанах. А коли 1817 року у Львові основано університет, то митрополит Левицький спромігся дати туди кількох професорів українців, а також виборів місце для української мови, яка поруч офіційної латинської, стала викладовою деяких предметів. На час митрополитування Левицького припадає т. зв. „весна народів“, 1848 р. коли то Австрія надала своїм підлеглим народам конституцію, з якої багато скористали українці, починаючи засновувати політичні організації та видвигати з пониження народну мову. З огляду на великі заслуги перед Церквою і народом, що їх наполегливою працею здобув собі митрополит Левицький, австрійський цісар наділив його хрестом Орденоу Леопольда, а в 1848 році іменував його примасом Галичини, хоч досі це становище займали тільки латинські архиєпископи. Вкінці 16 червня 1856 р. Папа Пій IX крестував Левицького кардиналом вселенської Церкви. Старші літа, а ще більше неміч, не дозволили новоіменованому кардиналові поїхати в Рим, щоб з рук Папи одержати кардинальські відзначення, тому відпоручник Папи, празький кардинал Шварценберг, приїхав до Львова, щоб передати Левицькому кардинальський капелюх. Однак тяжка хвороба прикувала старенького митрополита до ліжка, і він навіть не міг відбути подорожі до Львова, тому вся церемонія відбулася таки в Уневі, в місті тимчасового перебування. Як кардинал — прожив Левицький тільки півтора року, бо вже 14 січня 1858 року помер в Уневі, де і похоронено його на його власне бажання.

КАРДИНАЛ СИЛЬВЕСТЕР СЕМБРАТОВИЧ митрополичий престол у Львові перебрав по своєму стрийкові, митрополитові Йосифові Сембратовичу, який під тиском людей ворожо наставлених до Української Церкви й народу приневолений був уступити з владичого престолу у Львові та переселитись на стало в Рим. Сильвестер Сембратович народився 3 вересня 1836 р. в селі Дошниці, Ясельського повіту, на Лемківщині, де його батько Антоній був священником. Молодечі літа та вселюдну школу перейшов він в чужому оточенні між поляками, а по смерті батька перебрав його під свою опіку стрийко о. д-р Йосиф Сембратович, пізніший митрополит, який уможливив йому продовжувати студії у Львові, Відні та Римі. В Римі, в 1861 році, досягнув науковий ступінь доктора богослов'я та був висвячений на священника в церкві св. Атаназія. Повернувшись з Риму до Галичини, найперше сповняв функцію помічника при різних парохах, переважно кривних, згодом одержав номінацію на капеляна і катехита при монастирі Сестер



Кардинал Сильвестер Сембратович

Василіянок у Словіті, а відтак одержав уряд префекта при Духовній Семінарії у Львові. Найбільше праці та своїх здібностей показав Сембратович тоді, коли назначено його професором догматики на Львівському Університеті. Будучи на цьому пості, став до активної праці не тільки на церковній, але й на народній нивах. Належав майже до всіх тодішніх українських організацій, багато причинився до оживлення літературного руху між духовенством, заснувавши разом з о. д-ром Ю. Пелешом, пізнішим перемиським єпископом, богословський журнал „Рускій Сіон“, у якому поміщував свої праці. Щоб уможливити народові чинну участь у церковних богослуженнях, о. Сильвестер разом з о. Ю. Пелешем і о. О. Левицьким видали 1870 року окрему книгу церковних богослужб і обрядів. Заслужився о. Сембратович також і виданням першого молитовника в народній мові 1879 року. На 42 році життя, тобто 1879 р., о. Сильвестер був найменований єпископом-помічником для львівського митрополита й свого стрия Йосифа Сембратовича. З тією хвилиною молодий владика ще з більшим запалом кинувся у вир невтомної праці. Помагав митрополитові Йосифові не тільки в урядованні, як дійсний совітник і референт митрополичої Консисторії, але з доручення митрополита відбував канонічні візитації парохій, проповідував і давав місії для вірних. Коли ж митрополит Йосиф Сембратович уступив із митрополичого престолу й виїхав до Риму, тоді Папа Лев XIII буллею з 11 лютого 1882 р. доручив єпископові Сильвестрові адміністрацію львівської митрополії, а 1885 року іменував його митрополитом. Часи, в яких митрополит Сильвестер перейняв управу митрополії, були дуже тяжкі і для духовенства і для цілого народу. З одного боку цілою силою наступали поляки на нашу Церкву і на рід, оклеветуючи його як у Відні так і в Римі, з другого боку шаленим темпом ширилося москвофільство між священством і народом. Проти всіх тих лиходійств, які зчинилися між народом, з повною енергією виступив митрополит. Він зразу щиро зайнявся церковними справами, поборюванням атеїзму і скріпленням католицької віри в народі. Бачучи великі заслуги митрополита перед Церквою і народом, цісар іменував його цісарським радником та наділив його великою лентою ордену залізної корони першої класи, а Папа Лев XIII іменував його 1894 р. римським графом і асистентом папського трону, а рік пізніше кардиналом Римської Церкви. Величаві торжества і привітання кардинала Сильвестра відбулися у Львові дня 12 грудня 1895 року. Як дуже високо оцінювали особу кардинала Сембратовича найвищі церковні й державні чинники, виявилось це при його похоронах дня 8 серпня 1898 р.; тоді то наспіли вияви співчуття від Папи Лева XIII, від цісаря, багатьох кардиналів, міністрів, єпископів і інших визначних осіб. Сам похорон був дійсно величавий. Цісар прислав свого відпоручника графа Абенсберг-Травна, сім владик провадили похоронний похід, а всі українські товариства і організації віддали останню прислугу померлому. Його тлінні останки зложено на вічний спочинок у підземеллях катедрального храму св. Юра у Львові.



Архиепископ Іван Бугко, архипастир українських скитальців, у дружній розмові з першоієрархом Української Католицької Церкви, верховним архиепископом і кардиналом Йосифом.

Напередодні великої події

Це є давня істина, що сучасники рідко коли можуть збагнути й належно оцінити велич і значення насправду історичних подій. Бо чи ж може людина, ставши у підніжжі гори, побачити її високий шпиль? Тільки віддаль часу, як і віддаль простору дають необхідну перспективу і дозволяють на правильнішу і повнішу оцінку.

Інша справа, що часом, здавалося б, навіть непомітні події можуть започаткувати нову добу в історії. В нашому випадку це не була непомітна подія. Це був насправду високий шпиль гори, коли зважити, що в тисячолітній історії християнської України це тільки четвертий раз українець увійшов у склад Колегії Кардиналів, найвищого синедріону Вселенської Церкви. Отже, пересічно рахуючи, це була подія, що в нашій історії траплялася досі раз на чверть тисячоріччя.

Було ще й ряд інших моментів, що надавали цій події великого, історичного значення. Була це в першу чергу особа самого Кардинала, його минуле й сучасне, вся його постава. На підставі opinii знавців відносин у Ватикані, як і на підставі спостережень, можна прийти до висновку, що все те, що в останніх часах у Ватикані сталося у відношенні до України, є наслідком довгого процесу і розвитку, але теперішню конкретизацію та завершення того ж процесу треба завдячувати кардиналові Йосифові.

Своєрідним попередженням інсталяції фактично четвертого з черги, але по назві мабуть першого українського кардинала, разом із 26 іншими, була Служба Божа, яку відправив новонайменований кардинал Йосиф з нагоди 50-ліття священства архипастиря скитальців, архієпископа Івана Бучка, в неділю 21-го лютого 1965-го року в базиліці св. Петра при вівтарі з мощами св. Йосафата.

Ми не певні, чи в тій базиліці, збудованій на гробі св. ап. Петра, є ще мощі якого іншого святого, але факт, що там спочивають мощі українського святого, говорить своєю історичною мовою.

Служба Божа в українському обряді мала закінчитись о 12-й год. вполудне, але вона дещо протягнулася. В кожному разі, точно о год. 12-й, саме в тій хвилині, коли виголошував свою проповідь кардинал Йосиф, в базиліці рознісся могутній гомін органів. Кардинал на хвилину замовк, мабуть, очікуючи, коли той гомін стихне. Коли ж він не стихав, Кардинал продовжував проповідь, змагаючись своїм чистим і чітким голосом із звуками органів. І враз насунулась думка: ні, цього українського Архипастиря, праця, постава і терпіння якого належать — як сказав Папа Павло VI — до історії віків, ніхто й ніщо не може зупинити й заглушити, якщо він вирішить сказати своє слово!



В озікуванні великої події: нованайменований кардинал Йосиф озікує в приміщеннях Східньої Конгрегації приходу папського післанця з номінаційними буллями. За кардиналом стоїть архиепископ Іван Бугко

Перша урочистість

Урочистість інсталяції нових кардиналів складалася з двох головних частин: таємної консисторії та формального найменування нових кардиналів у понеділок 22-го лютого і публічної консисторії із понтифікальною Службою Божою в базиліці св. Петра та властивої інсталяції нових кардиналів під час Служби Божої в четвер 25-го лютого 1965-го року.

Верховний Архиспископ Української Католицької Церкви, Митрополит-Ісповідник Йосиф став кардиналом під час зворушливої церемонії у Ватикані в понеділок, 22-го лютого 1965 року. О год. 8-ій зранку відбулася таємна Консисторія, під час якої нові кардинали були формально найменовані Папою Павлом VI, а теперішні кардинали заявили по черзі свою згоду. Опісля, о год. 10:30 перед полуднем, відповідні папські декрети були доставлені новопризначеним кардиналам, які очікували їх в чотирьох різних місцях: в Конгрегації для Східніх Церков, в місійній Урбаніяльній Колегії, в американській Колегії-Семінарії та в Реколекційному домі Маріїна на окраїнах Риму. Кардинал Йосиф Сліпий, Йосиф Беран та архиспископ Загребу Франьо Шепера, як також три східні патріярхи одержали повідомлення про призначення їм кардинальської почеси в приміщенні Конгрегації для Східніх Церков. В їх почотах були архиспископи й єпископи. В асисті нашого кардинала Йосифа були архиспископ Іван Бучко, єпископ Ярослав Габро із Шикаґа, о. монс. Марусин, канцлер о. д-р Хома, ректори великої і малої семінарій, ОО і СС Василіяни, та представники інших монаших Чинів, як також гурт місцевих і позамісцевих українських громадян, включно з гостями з Америки і Канади. Була також заступлена українська та чужомовна преса.

О год. 10:30 перед полуднем папський післанець вручив новонайменованим кардиналам декрети. Кардинал Йосиф, як і кардинали-патріярхи, були одягнені в чорні владичі одяги із східніми камелавками на головах. Кардинал Йосиф мав білу камелавку, — новопризначений чеський кардинал Йосиф Беран й інші кардинали латинського обряду були в червоних одягах. Папські декрети були відчитані у порядку найменування кардиналів, при чому кардинал Йосиф був на четвертому місці. Папський декрет



Совершишася! Архископ Іван Бужко, прогитавши папську буллу про найменування українського Митрополита-ісповідника на кардинала Вселенської Церкви, передає прочитаний документ Новонайменованому. Побіг стоять папський післанець (зліва) й єпископ Ярослав Габро.

про призначення нашого Митрополита-Ісповідника Йосифа відчитав чистим і так добре знайомим всім українцям голосом архипастир скитальців архископ Іван Бучко. Однаково, як і інші кардинали, кардинал Йосиф вислухав декрету стоячи та ще й сам його прочитав. Всі приявні, включно з кардиналами, встали, щоб пошанувати того, що став символом невгнутости й вірності Церкві і народові в найстрашніших обставинах, та привітали його оплесками, які довго не вмовкали. Подібну пошану віддано ще кардиналові Беранові, довголітньому в'язневі чеського комуністичного режиму. Овації знову повторилися, коли новонайменований кардинал-патріарх Максимос IV виголосив промову, в якій в імені всіх новопризначених кардиналів заявив прийняття цієї високої гідности та подяку за неї. У своїй промові він зокрема згадав кардиналів Йосифа Сліпого і Йосифа Берана.

Вітають
новонайменованого
кардинала Йосифа. Після
спільних номінаційних
урочистостей в одній залі,
новонайменовані кардинали,
між ними й наш
кардинал Йосиф,
перейшли кожний до
окремої залі,
в якій приймали
побажання від інших
кардиналів, дипломатів та
численних делегацій.
Між першими,
що вітали нашого
Кардинала, був секретар
стану
кардинал Чіконяні
з кардиналом Леже...



Можна було набрати враження, що центральною особою між новими кардиналами в цих урочистостях був наш Кардинал, як з уваги на його особу, так і з уваги на його країну. Очевидно, що для міжнародної преси більшою „новиною” міг бути тількищо звільнений з комуністичного ув'язнення чеський кардинал Беран. Але під час урочистостей у Ватикані, як і в тих днях у Римі — наскільки можна було спостерігати — таки найбільше уваги мав кардинал Йосиф. На місцях, де відбувалися урочистості, як і в місті у принагідно почутих розмовах на вулиці, в ресторанах та в автобусах, завжди можна було навіть „грекові”, що не знає мови тієї країни, схопити такі слова, як „українос” і „монсіньйоре кардінале Сліпий”.

Додатково хотілося б звернути увагу на деякі моменти.

У заповненій вщерть залі Конгрегації для Східніх Церков, у якій кардинал Йосиф Сліпий разом з найменованими на кардиналів трьома східніми патріярхами та кардиналами Бераном і Шепером очікували папського посланця, вони, новонайменовані кардинали, сиділи в такому порядку, що три східні патріярхи і наш тоді ще формально верховний архієпископ були посередині, кардинал Беран на одному кінці біля кардинала Сліпого, а кардинал Шепер на другому кінці біля кардинала Максимоса. Кардинали Беран і Шепер на обидвох кінцях були зодягнені на червоно, тоді як чотири нових кардинали східнього обряду мали на собі чорні мантиї. Чи таке розміщення було випадкове, чи плянове і чи мало воно якусь символіку — важко сказати.

Папський декрет про найменування нашого Кардинала відчитав — як уже сказано — архієпископ Іван Бучко. Читав сильним, добре відомим багатьом українцям по той і по цей бік океану голосом, скріплюючи та підносячи його ще більше при слові: „Українорум”. Очевидно, що наша правильна назва вже не раз була вжита на форумі Ватикану та його інституцій, але це був таки перший державний акт Ватикану міжнародного засягу, в якому правильно назву нашого народу написано і проголошено. Це до глибини душі відчули нечисленні із приявних на цій урочистості українці.

Коли ж декрет був урочисто відчитаний і коли новонайменований кардинал його прийняв, присутні привітали його оплесками. І знову можна було ствердити, що найбільше захоплення викликав таки наш кардинал Йосиф, біля якого найбільше товпились репортерів і фотографів. Це мало свій відгомін і в заключній промові новонайменованого кардинала-патріярха Максимоса IV. Це той самий патріярх, який кілька разів відмовився був поцілувати перстень на руці Папи, мотивуючи тим, що ап. Петро раніше був у його Антіохії, ніж у Римі. Кардинал-патріярх Максимос говорив французькою мовою, а спеціальна згадка в його промові про кардиналів Сліпого і Берана викликала нові оплески, новий ентузіазм.

Після прочитання декретів та кінцевих промов і — метушні репортерів, кожний з нових кардиналів перейшов до призначеної для нього окремої залі, в якій приймав побажання від багатьох осіб, що рівночасно вписувалися в привітальну книгу. Було б дуже цікаво познайомитися з усіма підписами в книзі кардинала Йосифа. Він же, як і інші нові кардинали, приймав ці побажання ще й упродовж двох наступних днів. Уже між першими були підписи амбасадорів Іраку, Туреччини, Перу, Франції та ін.

І приходило на думку: як то важко українцеві дістатися не тільки до амбасадора, але й до секретаря чи підсекретаря. А тут амбасадори, у своїх святочних одягах, із своїми відзнаками та медалями, приходять самі, щоб уклонитися та скласти побажання українцеві, який ще так недавно був каторжником, предметом нелюдських знущань збоку ворогів Бога і його народу, а сьогодні став одним із князів Вселенської Церкви, тільки четвертим з черги українцем в Колегії Кардиналів. Чи не сповнилась на ньому заповідь, що останні будуть першими? І чи не скріплює це нашу віру, що цей Божий закон раніше чи пізніше вивищить між перших і наш знедолений нарід та нашу знедолену і поневолену Батьківщину?



*... декан Священної Колегії
Кардиналів та
префект Священної
Конгрегації Церемоній
кардинал Тіссеран ...*



*... італійський кардинал
Францеско Роберті ...*

*... новонайменовані
на кардиналів патріярхи
Східніх Церков
(посередині патріярх
Максімос IV) ...*



*Зокрема сердечно вітали
новонайменованого
четвертого з герги
українського кардинала
Йосифа
українські делегації
(з митрополитом
Максимоном Германюком,
зправа,
та єпископом
Ярославом Габром,
зліва).*



Папа Павло VI оголює процесію новонайменованих кардиналів до вітара в базиліці св. Петра, біля якого відправлятиме разом з ними понтифікальну св. Літургію. Кардинал Йосиф, разом з найменованими на кардиналів патріярхами східніх католицьких Церков, ішов у перших рядах походу.

Публічна консисторія

З авершенням і кульмінацією врочистостей інсталяції ново-найменованих кардиналів була публічна консисторія в базиліці св. Петра в четвер, 25-го лютого 1965. Два дні, вівторок і середа, 23 і 24-го лютого, що відділяли цю подію від першої врочистості найменування кардиналів на таємній консисторії, були виповнені — можна б сказати — дипломатичними формальностями: всі новонайменовані кардинали у призначених для них окремих приміщеннях приймали побажання та відбували розмови із акредитованими при Ватикані дипломатами численних країн світу та приймали на послуханні делегації.

Важко сказати скільки дипломатів і делегацій та осіб схилили в тих двох днях свої голови в пошані перед нашим кардиналом Йосифом, але без ризику допуститись неточности можемо твердити, що їх було найбільше. Приходили всі — від малих наших семінаристів починаючи, а на одягнених у формальні одяги амбасадорах багатьох країн кінчаючи. Для кожного наш Кардинал мав ласкаве слово і з більшістю міг розмовитись без перекладача одною із світових мов, що ними він володіє.

У день публічної консисторії в четвер, 25-го лютого, вже надовго перед заповідженим початком урочистостей, велику площу перед базилікою св. Петра заповнювали тисячі й тисячі тих, що їм з різних джерел пощастило дістати карту вступу до базиліки. На кожній карті було виразно зазначено місце входу до базиліки та місце в самій базиліці. Очевидно, що тільки мала кількість знайомих з розкладом входів та місць у базиліці давали собі раду самі; інших скеровувала до відповідних входів папська швайцарська гвардія.

Внутрі базиліки стояли всі влаштування для Отців Собору, хоч в нарадах Собору була перерва: окремі приміщення для кардиналів та довгі ряди лавок для Отців Собору по обидвох боках базиліки. Всі вони, як і численні балькони та вся базиліка були зайняті тепер тисячами народу. Згідно з інформаціями, в базиліці було тоді 18,000 осіб. Тільки середина базиліки була вільна для передбачених церемоній.

Кожний у базиліці намагається протиснутись ближче центрального вітаря, біля якого відбуватиметься головний церемоніал та понтифікальна Свята Літургія. Серед цієї справжньої „народної гущі” можна було бачити всі можливі раси, всі можливі одяги, почути всі мови світу. Тому вас навіть не дуже дивувало, як серед тієї гущі нагло чуєте добре знайомий вам голос вашого товариша зі студентських часів, мґра Осипа Тюшки, тепер з Австрії, якого ви востаннє бачили ще у Львові доброго чверть сторіччя тому: „Ти що тут робиш?” Справді: малий світ! А ваше серце радується, як ви серед тих тисячів народу тут і там спостерігаєте групи юнаків, що взаємно українською мовою дораджують собі, як краще й легше продістатись ближче престолу. Це наші малі семінаристи.

Врешті могутню базиліку виповняє голос органів і ви, ставши навшпиньки, бачите процесію новонайменованих кардиналів, а між ними одного з перших нашого Кардинала, митрополита-ісповідника Йосифа, вчорашнього каторжника та мученика за віру й нарід. Зодягнений в архиєрейські ризи із так добре вже відомою білою камелавкою на голові, високий і стрункий ступає достойно, випростований і з піднесеною головою, наче живе уосіблення своєї Церкви і свого народу, якого не пригнобили і не похилили жадні тягарі історії й життя.

Опісля, знову ж при могутніх звуках органів, несуть на переносному троні вселенського архиєрея, Папу Павла VI, спокійного й лагідного, що на всі боки благословляє зібраних.

В озікуванні формальних креаційних урогистостей. Нозонайменовані кардинали стоять у двох рядах шпаліру. Кардинал Йосиф у ще білій камелавці на голові стоїть другий з зєрги в першому ряді.





Під час понтифікальної Святої Літургії у величній базиліці св. Петра. Папа Павло VI стоїть біля вітаря, а за ним рядом стоять новонайменовані кардинали, між ними й наш кардинал Йосиф.

Серед величезних мас народу та ще й у випадку, як ви, не познайомлені з розкладом базиліки та не передбачаючи наперед перебігу церемоній, не встигли зайняти відповідного „стратегічного” місця, не легко слідкувати за всіма цими церемоніями. А втім, ваші очі якимось інстинктивно-відрухово завжди слідкують за величною постаттю в білій камелавці на голові, бо для вас вона тут найважливіша, вона для вас осередком всієї цієї великої історичної події.

А церемоніальні події чергувались, як у калейдоскопі. Після внесення до базиліки, Папа примістився на своєму престолі навпроти вівтаря посередині базиліки і там, при допомозі своїх асистентів, передягнувся для Святої Літургії, перед початком якої і відбулася публічна консисторія креації нових кардиналів. Кожний з новонайменованих кардиналів, по опублікованій черзі: насамперед три східні патріярхи, опісля наш Верховний Архiepіскоп, а за ним інші підходили, в супроводі своїх асистентів, по багатьох сходах до престолу Папи, який зачитованими на іншому місці словами креував їх на кардиналів, закладаючи їм на голови пурпурові кардинальські берети. Вам живіше билося серце й ви не могли відірвати своїх очей, як по сходах до Вселенського Архiepірея підійшов первоієрарх нашої Церкви, митрополит-страдник, щоб прийняти найвищу почесність князя Католицької Церкви. До Папи він підійшов у своїй білій камелавці, яку тепер йому знято й Папа вложив йому на голову — замість західньо-обрядової берети, — таку ж східньо-обрядову камелавку, але червоної краски. Це, мабуть, уперше в історії Католицької Церкви надано кардиналові східнього обряду таку ознаку його кардинальської гідності.

Церемонія креації нових кардиналів продовжувалася. В пресових коментарях звернено увагу, що цим разом новокреовані кардинали не клались хрестом на землю перед Папою, а тільки приклякаючи схилялись. Відходячи від Папи, новонайменовані, згідно новокреовані кардинали обнімалися і цілувалися із усіма іншими кардиналами. Очевидно, що ви завжди в цій, як і дальших церемоніях бачили тільки одного кардинала: нашого, того, що в червоній камелавці.

Після цієї церемонії-вручистости була понтифікальна Свята Літургія, яку відправляв Папа в сослуженні нових кардиналів. А під час Літургії ви знову з найбільшим зворушенням пережили небувале, як через голосники рознеслось по першому і центральному храмі Католицької Церкви українське: „Ко Коринтіяном посланіє святого апостола Павла читеніє”. Це о. монсінйор Марусин читав „Апостола”.

Український кардинал в червоній камелавці на голові, читання-спів апостольського послання в українській церковній мові, приявність багатьох українських Владик, священиків і вірних, навіть приявність і — можна б сказати — всюдисущість малих семінаристів на цих урочистостях світово-історичного значення викликало у вас цілу гаму почувань, у першу чергу свідомість, що ми є, та впевненість, що ми будемо важливою частиною цілості, як рівні між рівними. Переслідування і руїна українських Церков, мученицька смерть їх Владик та 18 літ каторги Митрополита-ісповідника здобули тут непроминаючий вінок слави!



*Після врозистостей, новокреовані кардинали вже в гервоних накриттях
голови — наш кардинал Йосиф у гервоній камелавці —
виходять з базиліки св. Петра.*

Історична авдієнція

Будьте сильними, відважними і хоробрими. Витривайте! Моліть Господа і будьте певними, що український нарід не тільки не вмере, а навпаки, з Божою поміччю та під вмілим проводом своїх керівників переможе і затріумфує!" — говорив Папа Павло VI до української делегації, прийнявши її на спеціальній авдієнції в четвер, 25-го лютого 1965 р., о год. 5-ій по пол. на закінчення величавих торжеств у базиліці св. Петра, зв'язаних із публічною консисторією та інсталяцією новонайменованих кардиналів, між якими одним із перших був наш кардинал Йосиф. В делегації, яку очолював кардинал Сліпий, взяли участь Владики: митрополит Максим Германюк з Канади, архієпископ Іван Бучко та єпископи Ярослав Габро, Августин Горняк, Плятон Корниляк, протоархимандрит Чину СВВ о. Атанасій Великий, численне духовенство — між яким був о. протоігумен Микола Когут, ЧСВВ, з Нью Йорку, монаші чини, питомці Великої і Малої Семінарії та місцеві громадяни, між ними пані Ольга Коновалець, та численні гості з багатьох країн, також із ЗДА і Канади. Був приєднаний також голова Проводу ЗЧ ОУН проф. Ст. Ленкавський. Перед годиною 5-ою по пол. українська делегація зібралася в пишній залі Папи Климентія VIII. Прихід на залю нашого кардинала Йосифа, зодягненого в чорну мантию із чотирма євангелистами по боках та з червоною камелавкою на голові замість дотеперішньої білої — приєднані Владики, священники і вірні привітали оплесками і вставанням з місць. Кардинал з багатьма сердечно вітався, в той час як зодягнені на червоно папській сторожі заповіли прихід Вселенського Архисрея. Коли на залю ввійшов, одягнений на біло Папа Павло VI, надзвичайно привітний і лагідний, оплескам не було кінця, а хор питомців та приєднані відспівали молитву „Владико Отче”, яку Папа з усіма вислухав стоячи. А входячи на залю, Папа зокрема сердечно привітався з кардиналом Сліпим.

Авдієнцію почав Кардинал Йосиф, виголосивши насамперед коротке слово італійською мовою, й опісля промову українською мовою.



Папа Павло VI, ввійшовши до аудієнційної залі, найсердезніше привітався з кардиналом Йосифом.



Промова Кардинала

Святіший Отче! Коли в нашій скромності і покорі глядимо на арену світових подій, ми бачимо, як на перше місце вибиваються гігантські зусилля Вашої Святості, щоб з'єдинити і захоронити людство від розсварення і війни, та зокрема, щоб повернути єдність Христової Церкви, розбиту людськими слабостями і немочами та повернути на її лоно усі, в першу чергу християнські нез'єдинені Церкви і громади, щоб у той спосіб Христова Церква могла мати благодатний вплив і на туземні держав і народів і гідно сповняти вложені на Неї Христом обов'язки.

Ми щасливі і вдячні Вашій Святості, що грандіозні Ваші заходи сягають і прикривають своїм омофором і наші страждаючі Церкву і на-рід. Політичні умовини століть і положення на перехресті Сходу і Заходу з їх не раз собі протилежними стремліннями важко відбивались на нашій єдності, а навіть розбивали нас під оглядом церковним, державним і національним. І коли ми нині глядимо на те, у великій мірі сумне минуле, ми заносимо радісним серцем подяку Апостольському Престолові, що старався завжди скріпити і поєднати наші церковні і державні сили та вдихнути в нашу душу всю могутню силу єдності. Бо стара римська мудрість каже, що „ubi est concordia, ibi semper victoria est“ (де є згода, там завжди є перемога).

Вже воюючи з собою наші племена старався скріпити Євангелієм Христової Віри св. Апостол Андрей Первозваний на наших землях. Те саме голосив св. Папа Климентій. Його мощі, віднайдені слов'янськими апостолами Кирилом і Методієм, що йшли до хозар на Волгу, сповнили також спасенну місію і серед нашого народу та розбудили почитання призабутого мандрівкою народів великого Папи Климентія. Занесені ними мощі Святого до Риму, стали новим товчком до об'єднання нас з Апостольським Престолом, до якого перша післала послів княгиня Ольга в 959 році, через імператора Оттона, просячи про католицьких єпископів. Вслід за тим прийшли папські послі до її внука великого князя Ярополка, а опісля ще три рази до Володимира в Києві і принесли йому частину мощів св. Климентія, пригадуючи його мученичу смерть на наших землях.

Тому і св. Володимир забрав збережені реліквії з Херсонесу і переніс їх до Києва. Потрійне посольство великого князя Володимира мало за ціль об'єднання і скріплення великої Київської Держави так, як

Христова Церква скріпила і ублагороднила вже була народи середньої Європи.

Іменування в 1075 році великого князя Із'яслава і його сина Ярополка великим і святим Папою Григорієм VII київськими королями, іменування Папою Інокентієм IV в 1253 році королем великого князя Данила, підняті кардиналом Ізидором, митрополитом Київським, труди на Фльорентійському Соборі за повернення єдності нашої Церкви з Апостольським Престолом, заключена Унія в Бересті 1596 року і її далішні змагання над відродженням нашої Церкви, держави і народу, це золота нитка, що тягнеться впродовж століть, яка хоч і переривана людськими незгодами, завжди була продовжувана Апостольським Престолом аж до наших часів.

Не стало б нам часу на нинішній авдієнції вчисляти і дякувати за всі добродійства. Ми хочемо нині зокрема, пам'ятні на всі давніші благодієння діяння для нас, зложити наш поклін і висловити сердечну синівську вдячність за прийняття нашого Митрополита до Кардинальської Колегії і через вивищення його скромної особи, наших терпінь.

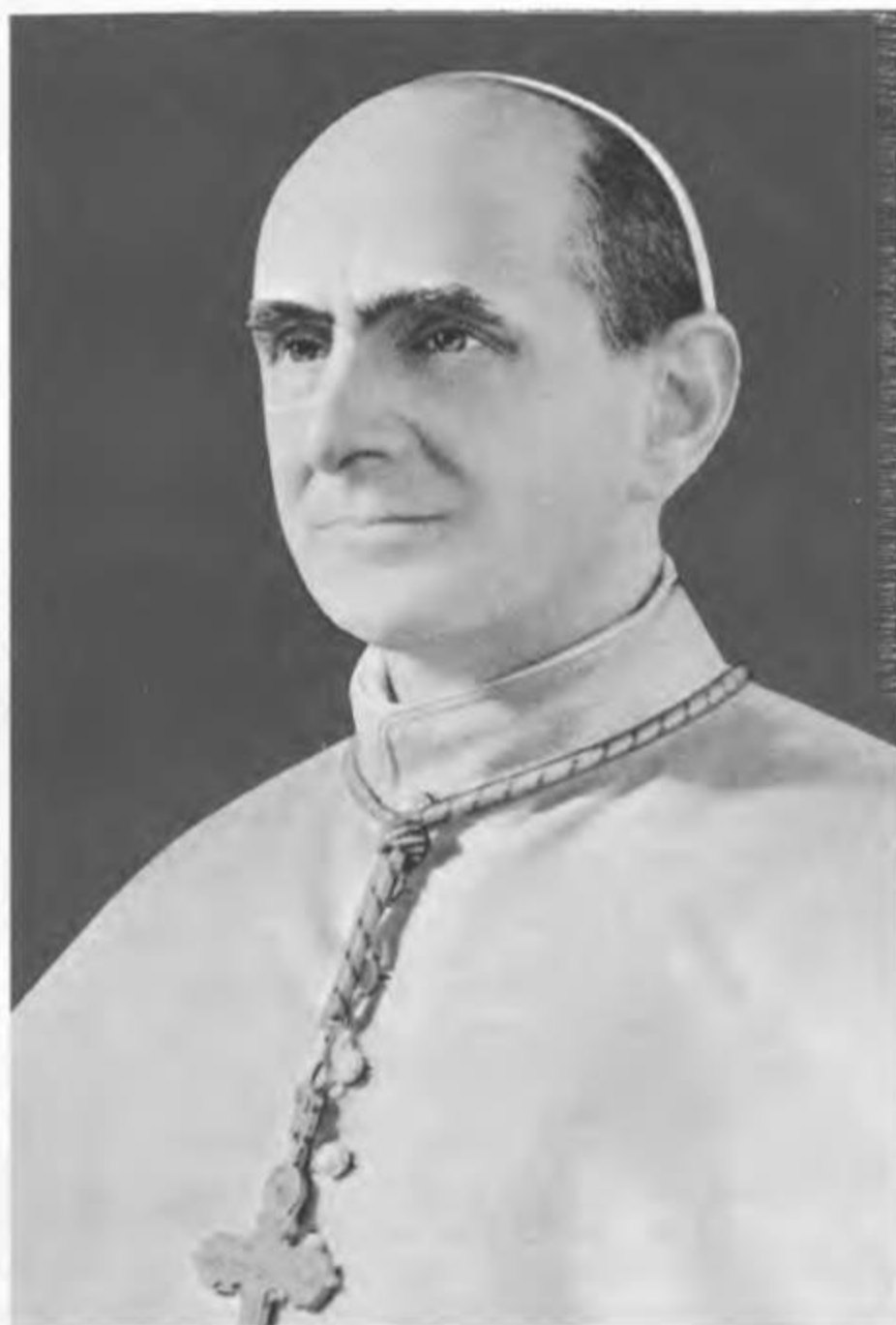
Ваша Святосте! Тисячі-тисячі подяк від тих, що могли, а ще більше бажань від тих, що не могли, летіли і повітрям і етером до Вашої Святости, щоб дати вислів їх задушевних бажань, їх синівської відданості і любови. Серед нашої важкої дійсності, це іменування з черги вже четвертого нашого кардинала відбилося таким могутнім відгомном в серцях нашого народу і піднесло так високо прибитих горем і терпіннями, і також і їх престиж серед усіх народів, як ніколи в останніх століттях.

Звольте прийняти, Святіший Отче, за це нашими тремтливими устами сердечну синівську подяку та уділити нам батьківського Апостольського Благословення на дальшу працю і закріплення нашої єдності з Апостольським Престолом.

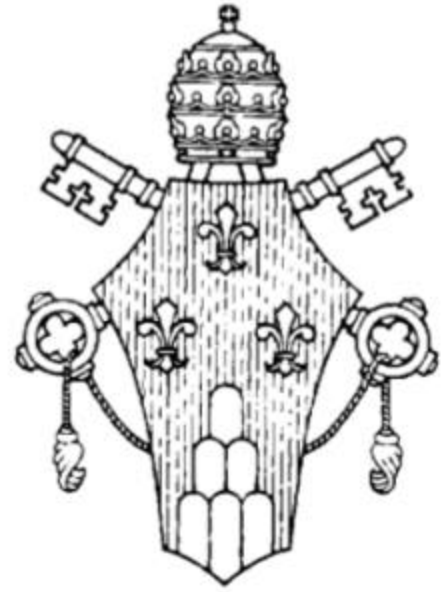
Під час промови Кардинала, очі Папи — який сидів на престолі із двома своїми прибічниками, одним єпископом і другим монсін'йором, по боках, — увесь час гляділи на приявних, що сиділи в розставлених рядами кріслах. Папа, разом з приявними, щиро і гаряче оплескував промову нашого Кардинала.

На залі була абсолютна тиша, як Папа Павло VI поправив собі рукою два мікрофони, що було рівночасно ознакою, що він хоче промовити. „Монсін'йоре кардинале, брати, сини..." — почав Папа свою промову, виголошуючи її без будь-якої записки в руках, але плінно, наче молитву, що лилась зі самого серця. Не всі приявні розуміли італійську мову, але всі без сумніву відчували, що це для українців найбільш історична промова Вселенського Архисрея у цьому його палаці у Вічному Місті. Ті, що розуміли всі слова Папи, не могли здержатись, щоб не оплескувати їх майже за кожним реченням, і до них прилучувались усі інші. Папа Павло VI не міг не бачити, що це не були тільки формально-чемностеві оплески, але що це був вияв невимовної радості наболілої душі та свідоцтво великої любови чистих сердець.

Як уже згадано, Папа Павло VI виголосив свою промову без приготованого наперед і написаного тексту. Не диво, що опісля опубліковано кілька текстів цієї історичної промови із записів поодиноких осіб. У цих текстах є тільки незначні стилістичні відхилення, але зміст той самий. Нижче подаємо текст у приготованому для „Свободи" і найскоріше опублікованому в ній же записі д-ра Омеляна Кметя.



Paulus I. P. VI.



Промова Папи

Монсіньйоре Кардинале! Брати! Сини!

Цим коротким словом бажаємо висловити Вам нашу велику радість із зустрічі з Вами при цій так особливій нагоді. Бажаємо теж поділитися з Вами деякими думками і почуваннями, що зроджуються в нашій душі в цій радісній хвилині.

Перш усього хочемо Вам сказати, з яких причин ми хотіли вивістити до кардинальської гідности Вашого великого і славного Митрополита, Монсіньйора Йосифа Сліпого. Синтезуючи їх в одне, скажемо, що тим чином ми бажали виявити нашу глибоку пошану до Монсіньйора Йосифа Сліпого і до всього українського народу.

З українським народом в'яжуть нас деякі незабутні події нашого життя, наші незатерті спомини. Ми зустрічалися особисто з Монсіньйором Андреєм Шептицьким в одному з найтрудніших періодів його життя. Це щастя мали ми тоді, коли перебували впродовж кількох місяців у Варшаві, в ту добу Вашої історії, в якій на міжнародній політичній арені виринуло з цілою силою питання Львова і тих частин української території, що опісля увійшли в склад польської держави. Саме тоді ми мали змогу пізнати українські національні і державні проблеми, змагання, амбіції і страждання українського народу.

Вивіщенням до кардинальської гідности українського Митрополита ми бажали засвідчити перед всією Церквою і перед усім світом, що його терпіння, його непохитність у визнаванні Христової віри, його героїзм є неоціненним скарбом цілої Вселенської Церкви і належать до історії всіх віків.

Для Вас усіх моїх синів-українців, розсіяних по всьому світу, про яких добре знаємо, як міцно зберігаєте свої традиції, з якою дбайливістю стараєтесь зберігати Ваш прекрасний обряд, Вашу мову, Вашу культуру, ми бажали цим вивіщенням Вашого Митрополита перед Церквою і світом дати високоавторитетного проводиря, на якого Ви могли б покладатися, якому могли б вповні довіряти.

Та ще й другу нашу задушевну думку бажаємо Вам виявити. Коли Ваш Кардинал промовляв, то я, — очевидно, — не розумів, бо української мови не знаю. Знав колись кілька слів по-польськи, але вже й цього „не пам'єнтам". Однак докладно я зрозумів одну фразу величезної ваги, яку монсіньйор кардинал сказав по-латинськи: „убі ест конкордія, ібі ест вікторія" (де згода — там перемога). Це живісінька правда! І хочу Вам виявити, що вивіщенням Вашого великого Митрополита до кардинальської гідности я бажав дати Вам, українцям, високого виразника Вашої єдності, встановити сильний центр для Вашого релігійного й національно-громадського життя. Сильно наголошую перед Вами, мої сини українці, цю таку важливу істину: якщо будете згідливі між собою,

то будете національно живі, будете розвиватися, будете рости у добрих і величних ділах, будете плекати чесноти Євангелія, матимете ту велику енергію і відпорність, яка є і буде Вам конечна для того, щоб перенести всі ті жертви, труди і зусилля, що їх без сумніву жадатимуть від Вас грядучі історичні події в боротьбі за збереження Вашого національного імени.

І ще одне моє глибоке почування бажаю Вам відкрити: поставленням перед обличчям Вселенської Церкви і всього світу геройського українського Митрополита і всього українського народу я мав і маю намір оживити в українському народі нові великі надії. Бодріться! Вгору серця, — мої дорогі сини-українці! Працуйте, моліться, уповайте на Бога! Господь нехай благословить Ваші зусилля, нехай сповнить Ваші бажання і надії!

Корисним овочем цієї нашої зустрічі нехай залишиться у Вас пам'ять про ці мої слова:

Будьте вірними, вірними, вірними! Будьте сильними, відважними, хоробрими! Витривайте! Моліть Господа і будьте певні, що український народ не тільки не загине, а навпаки, при Божій допомозі та під умілим проводом Ваших керівників, переможе і затріумфує!

Скінчивши свою промову, Папа Павло встав, щоб поблагословити приявних, а через них і їх народ, про який він тількищо говорив з таким великим розумінням та безмежною любов'ю. Закінчилось благословення, тоді знову з десяток — чи, може, зі соток грудей — понеслась пісня-молитва любови: „Пливи світами”. Кожний: Папа Павло, кардинал Йосиф, Владики, священники, сестри й вірні — всі були до глибини зворушені. А Папа Павло зійшов із підвищення та обидвома руками з усіми почав вітатись і всіх благословити. Він гладив кучеряві голови питомців Малої Семінарії, притискав їх до грудей та фотографувався з усіми, що обступили його, бо кожний хотів бодай диткнути-ся його. Це була справді найбільш зворушлива історична авдієнція. А багатьох не покидала думка: якби цю авдієнцію міг був побачити наш народ, якби він міг був безпосередньо почути сказані там слова, побачити вираз облич!

Папа Павло VI із своїм почотом відійшов, але нікому не хотілось покидати залі, того місця, де тількищо пролунали історичні слова Вселенського Архисрея. Проте, він залишив між приявними свого заступника — Кардинала Йосифа, для якого мав стільки слів пошани, подиву і довір'я. Це був єдиний в своєму роді образ, як усі приявні обступили Кардинала та прямо не випускали його із залі, яку треба було покидати.

Він, Кардинал, йшов випростований на весь свій високий зріст, а довкола нього, як рій пчіл підбігали малі семінаристи, мало що не тримаючись за його чорну мантию. Кардинал був усміхнений і погідний, для кожного мав якесь слово, багатьох пізнавав і сам мусів бути до глибини зворушений цим подвійним виявом любови і пошани — збоку Вселенського Архисрея і збоку своїх Владик, священників і вірних. Ще було багато фотознімок, наші американсько-українські краєни Ярослав Кулич і Василь Авраменко невпинно фільмували цілу авдієнцію, і вже добре смеркалося, як учасники авдієнції відправили Кардинала до його резиденції, живо обмінюючись враженнями та коментуючи тількищо пережиті історичні хвилини.

Прославлення України

Оцінку значення і вартости „Українських Днів” в Римі для Української Католицької Церкви та для українських Церков взагалі треба залишити кваліфікованим знавцям. Нашу увагу під час цих подій — крім урочистостей самих по собі — привертав „цивільний” бік справи, привертала проблема України на цьому великому й авторитетному міжнародному форумі Вселенської Церкви.

Після креації новонайменованих кардиналів на таємній консисторії, дипломатичні репрезентанти поодиноких країн відвідали кардинала Йосифа, щоб познайомитися з ним та скласти йому побажання в імені своїх країн і урядів.



Новонайменовані кардинали походять і репрезентують багато країн трьох континентів: Європи, Африки й Америки. Між цими країнами на урочистостях інсталяції нових кардиналів були активно заступлені: З'єдинені Держави Америки, Канада, Англія, Ірландія, Швейцарія (дістала першого в своїй історії кардинала), Бельгія, Німеччина, Франція, Італія, Еспанія, Південна Африка, Арабська Республіка, Альжир, Танганьїка, Антіохія, Цейльон, Горішня Вольта і три країни з-поза залізної застави — Чехо-Словаччина, Югославія й Україна, при чому — як уже згадувано — Україні приділено першу увагу. Очевидно, що на урочистостях були заступлені й ті країни, що не мали між новонайменованими кардиналами своїх репрезентантів. Це й творило міжнародний форум першої ваги.

А далі: Україна не була тут фікцією, її не репрезентували якісь манекени, як репрезентують її в Об'єднаних Націях.

Це була справжня Україна, поневолена, але нескорена.

Кардинал Йосиф був тут не тільки її відпоручником, але й живим та найбільш вимовним уособленням.

Ця репрезентована й уособлювана кардиналом Йосифом Україна була тут не якоюсь там причіпкою до „старшого брата“, вона не була тут якоюсь-там-рядною.

Ні, вона була рівною між рівними, вивищеною до найвищої гідності і почеси, з ореолом безприкладного мучеництва і героїзму. Там не треба було ставати навшпиньки, щоб Україну побачили, не треба було входити задніми дверми, щоб туди дістатись, не треба було вдаватися до всіляких трюків, щоб на Україну звернули увагу. Навпаки, там Україну шукали, приходили до неї, її подивлялися.

В розмові з дипломатами кардинал Йосиф не потребував користуватись перекладачами; він же сам володіє багатьма світовими мовами.



Там також не було України „совєтської“, „російської“ чи „польської“. Там була українська Україна, та могутня і велична духовна Україна, якої ані в кайдани не закувати, ані не розстріляти. Очевидно, що тлом і змістом урочистостей була Католицька Церква, але в усій процедурі, в усіх актах там була ця наша Християнська Україна, і не може бути сумніву, що до прославлення України на тому міжнародному форумі Вселенської Церкви причинились і Українська Православна Церква, причинились терпіння, муки й героїзм її Владик, священників і вірних. Не могло не звернути уваги, що коли Папа Павло VI під час авдієнції з українською делегацією говорив про нашого кардинала Йосифа, то згадав про його „непохитність у визнаванні Христової віри“, і ці слова, не змінюючи жадної букви, можна віднести також до Митрополита Липківського, до всіх незчисленних мучеників-героїв Української Православної Церкви, до всього українського народу „непохитного у визнаванні Христової віри“.

Очевидно, що найменування українця на кардинала та прославлення України під час інсталяційних урочистостей не визволило і не збудувало України, ані не перерішило її долі. Однак це можна вважати за великий і поважний крок уперед в цьому напрямку, це було, без сумніву, історичною подією, значення якої можна буде оцінити тільки з перспективи часу.

46 • OGGI ILLUSTRATO



DALL'AFRICA E DALL'ORIENTE

Città del Vaticano. Ecco tre dei nuovi cardinali. Da sinistra: il patriarca della Chiesa orientale Paolo Pietro Meouchi, l'africano Zoungana, dell'Alto Volta, e il metropolita ucraino Slipyj. Oltre a Meouchi, sono stati elevati alla porpora altri due patriarchi cattolici orientali: Stefano I Sidarouss e Massimo IV Saigh. Ad essi Paolo VI ha concesso di giurare « fraternità » ai romani Pontefici, anziché « sudditanza », come prescrive la formula concistoriale. Quando hanno ricevuto la berretta, non si sono inginocchiati.

Креація українського Митрополита-ісповідника на кардинала відбилася найширшим відгомонам у світовій пресі.

T. James Bucko
Reports Lenc & Lerons V. Sp. Hcs.

+ Banliohurte
ven. tit. d. Labr.

Mons. Mirosław S. Maruszyński.

Dr Emanuel Laine oss

Rector Collegii Gulonaeque Laurenti Athanasii

+ clemens isognatus Mansueti, Arch. Apramenus in Syria

+ Hyacinthus ped. claudas viti. lyp. Graeciae
+ ~~Hyacinthus~~ Hyacinthus, medice. fr. str. f. viti.

Giuseppe Tassinari, S. S. O.
 P. Ireneo Azarko OSM - Rettore Ucraino
 Cennaro Cassiani

See Stefano Cant. Rethre Pont Jean Moreau
Joseph G. L. y. rethre Pont Libretto originale

G. arf. Avv. lu sott. reg. al. Leg. tribunale Milano dist. (not. civ.)
P. Giuseppe Oliva 54. Rettore del Gand. Collegio Russo

Горький да老子
'Архипов да Мухоморов
Маг. Юрьев, Копович

Penicillium, *Caecomonium* Aff. *urea* Magister.

Erna Proh

Ureng / urea, Synthol

Marip Managias Meivigi

Alexander Herrmann

exp Pellets Protein. Good -

IERI MATTINA SU RICHIESTA DI PAPA PAOLO VI

Il Concistoro segreto ha confermato la «creazione» di 27 nuovi Cardinali

La composizione del Sacro Collegio: 103 porporati, dei quali 66 europei (32 italiani), 13 latino-americani, 10 asiatici, 9 nord-americani, 4 africani e 1 dell'Oceania - Il Concistoro pubblico domani in S. Pietro per l'imposizione della «berretta»



I neo cardinali Slipyi (a sinistra) e Beran si abbracciano dopo aver ricevuto i biglietti di nomina

Під час урочистостей креації нових кардиналів італійська й світова преса були заповнені інформаціями про ці урочистості, віддаючи окрему увагу нашому кардиналові Йосифові та другому колишньому каторжникові, геському кардиналові Йосифові Беранові, що й видно на цій фотознімці.



У дні ворожистої академії в його гость, в неділю 28-го лютого 1965, кардинал Йосиф відправив першу свою кардинальську св. Літургію в базиліці св. Петра, біля вівтаря з мощами св. Йосафата. Кардиналові сослужили єпископ Ярослав Габро та митрополит Максим Германюк (зправа).

„На многії літа, Владико!...“

Кінцевим, уже може скромнішим, але тим не менш щирим і величним акордом урочистостей креації четвертого з черги українського кардинала в історії Вселенської Церкви можна вважати академію, що її влаштувала в пошану нашого Кардинала наша римська громада. У надрукованому в „Свободі“ з 6-го березня 1965-го року звідомленні д-ра Омеляна Кметя про цю академію м. ін. сказано:

В неділю 28-го лютого 1965 року українська римська громада й гості зібралися навколо князя Вселенської й Української Церкви, щоб виявити йому свою радість з його вивищення, свою синівську любов і відданість. Між присутніми були: Архiepіскоп Кир Іван Бучко, Митрополит Кир Максим Германюк, Архiepіскоп Кир Гавриїл Букатко, Єпископ Кир Ярослав Габро, Єпископ Кир Августин Горняк з Англії, Протоархимандрит Отців Василіян о. д-р Атаназій Великий, Генеральний Прокуратор Салезіянського Чину італієць о. д-р Люїджі Кастано. Між світськими гостями були: Провідник ЗЧ ОУН проф. Степан Ленкавський, представниця Ліги Українських Католицьких Жінок пані Віра Бучинська з Манітоби, та інші. Свято відбулося по полудні, починаючи з години пів до п'ятої, у симпатичнім домі Української Папської Малої Семінарії, святочно прибраної руками юних семінаристів-гімназистів під проводом їхніх досвідчених отців-професорів, українських Салезіян. Хорові, музичні, декляматорські і танцювальні точки виконали хор і оркестра малих семінаристів, хор великих семінаристів-богословів та хор богословів Василіянського Чину, і поодинокі семінаристи.

Найголовнішою частиною свята були, очевидно, промови, що переплітувались з мистецькими виконаннями. У них промовці з'ясували суть свята й великої події, що йому дала привід, а кардинал Йосиф накреслив, хоч і загально, деякі напрямні свого майбутнього діяння.

Розпочав низку промов архiepіскоп Іван Бучко, виголошуючи глибоку змістом і сповнену високих почувань привітальну промову. Кир Іван ствердив, що по одержанні вістки про іменування на кардинала нашого великого Митрополита, сповнилися радістю серця всіх українців тут на волі й усіх наших братів і сестер там на Батьківщині, які, будучи в кайданах, не мають змоги висловити прилюдно своєї радості й тільки в храмах своїх сердець плекають вдячність за цю велику подію Божому милосердю і Апостольській Столиці. Ми всі українці — продовжав Архiepіскоп скитальців — бажаємо бути Вашими, Емінінціє, так як ви є нашими.

В дальшому Промовець висловив певність, що кардинал Йосиф виповнить ті великі завдання, що стоять перед ним. Подивляє його діяльність й осяги вже в цих двох роках його перебування в Римі: як от, наприклад, закуп біля Риму великої посілости разом із домом-монастирем для українських монахів Студитів та закуп площі під будову, що вже незадовго почнеться, будинку для Українського Католицького Університету в Римі.

Архиспископ Іван Бучко закінчив свою промову, складаючи кардиналові Йосифові побажання, щоб він міг діждатись того часу, коли розвалиться московська тюрма народів й український нарід заживе у своїй ні від кого незалежній державі. „Ми будемо молитись з довір'ям, що Бог прискорить цю хвилину на радість нам усім”.

Слідувало виконання деяких мистецьких точок, і потім привіти від представників різних українських громад і організацій, разом із дорученням „дарів любови”.

Митрополит Канади Максим Гермакюк заявив у своєму привіті, що ті самі почуття радості, надії й вдячності, які у тій хвилині переживала у безпосередній присутності Кардинала римська українська громада, безперечно бажають переживати українські громади в усьому світі: в Канаді, в З'єднаних Державах Америки, в Бразилії, в Аргентині і в інших країнах Південної Америки, в Австралії, в європейських країнах. Тому Кир Максим висловив надію, що кардинал Йосиф відвідає в недалекому майбутньому всі ті громади. Він теж склав побажання, щоб скоро прийшов той час, коли кардинала Йосифа будуть приймати наші брати українці в Києві і Львові, як свого українського київського патріярха.

В імені Салезіянського Чину, у якому знаходиться й українська вітка Отців Салезіян, які провадять Українську Малу Семінарію-гімназію в Римі, промовляв генеральний прокуратор Чину італієць о. д-р Люїджі Кастано. З італійським запалом і щирістю він заявив, що Салезіянський Чин і він особисто спільно радіє з українським народом з причини того, що Папа Павло VI урочисто зачислив українського Митрополита між найкращих Синів Вселенської Церкви, за його геройські терпіння за віру того „білого мучеництва” — сибірської каторги. Отець д-р Кастано побажав, щоб уже не довго чекати того часу, коли численні з присутніх могли повернутись на свою вільну українську батьківщину й працювати для її добра й розквіту.

Особливо симпатичну нотку в це свято вніс архієпископ Білгороду в Югославії Кир Гавриїл Букатко. Він заявив, що теж і українці з Югославії є нині злучені в радості з усіми українцями світу. А тому, що в цій хвилині тут нема їхнього хору, то він, їх пастир, заспіває в їх імені. І тут Кир Гавриїл заспівав своїм прекрасним оперним баритоном українську пісню „Рідний Краю”.

Вершинною точкою Академії була, очевидно, промова Кардинала Йосифа, яку й передаємо в цілості:

Преосвященніші Владики! Святочна Громадо!

Після вікової, далекоюгло-програмової і батьківської промови Святішого Вітця та світлих, краснорічливих і милих виявів, пронизаних глибокою духовністю Високопреосвященніших Владик, багатьох представників Церкви і народу, після безчисленних привітів і з глибин серця пливучих побажань без жадного примусу і конвенціональності, не лише з України, але й з усього світу, від чужих і своїх, де б'ється українське серце і несеться безмежними просторами думка українського розуму, не остається нинішньому Соленізантові нічого суттєвого додати, як тільки з усієї душі зложити не менш щиру і сердечну подяку за побажання не від тисячів, але від мільйонів, на яку і найвимовніші уста не знайшли б нині належного вислову.



Академію позав привітальним словом архієпископ Іван Бугко, після якого промовляли (фото внизу) митрополит Максим Германюк, архієпископ Гавриїл Букатко та інші.



Якщо б ішлося лише про скромну особу Кардинала Митрополита-каторжника, то не варте було б це ні тих великих трудів, заходів, жертв, прикрас і дарів та виявів любови, прихильності, сердечності і пошани, на які наша Церква і нарід під цю пору могли здобутися. Але ця рідка хвилина стала вже власністю народу і осягом його столітнього змагання, і то тим більше, що в попередніх десятиліттях було може легше, ніж серед теперішньої неволі, здійснити свої бажання. Тому заслуговує вона, щоб відзначити її, як етап і радісне здійснення своєї мрії. Заслуговує вона на те й тому, щоб усвідомити вагу оцього історичного підсумку і вложити його, як грамоту, в гранітний наріжний камінь церковної і народної будови, не лише для себе, але й для майбутніх поколінь. І було би злочином цей капітал нівечити, як, на жаль, знівечили ми вже не одну нагоду в минулому. Уся вага побажань і вимог від нашого Кардинала наповнює його, водночас, і грозою, що може бути і трагічною, чи зможе він відповісти і належно оправдати дальші надії, покладені на нього. Бо сколихнулося, як загально говорять, плесо українського життя, народ наш пробудився з отупіння і дав вислів приспанім своїм великим задумам і ідеалам. І зовсім слушно, бо не є він на те, щоб благоденствувати і збирати почесні, але щоб допомогти усім і рятувати те, що ще осталося. Цей момент об'єднав нас усіх, і це є воля Святішого Вітця так ясно сказана нам, як краще не можна, що та єдність мусить нас одушевляти, коли хочемо тверезо глянути в очі майбутності. Оце є і могутній зов великої хвилини, яку переживаємо.

Пригадується одна подія з тюремного життя, коли той Митрополит, ограблений і полишений ледве з життям, застановлявся над тим і мусів прийти до переконання, що все ж таки ці кривдники, свідомі чи несвідомі, є його вірними, а він їх Митрополитом, і такий він Митрополит, які його вірні. Так само й нині приходить дати подібну відповідь, а саме, що він відповість покладеним на нього надіям і завданням, що настільки він буде великим, наскільки великим буде народ, якого він представляє. І якщо він буде малим, то його Кардинал-Митрополит буде ще меншим. Такий є закон. Кого він репрезентує і кого він має за собою, таке його лице і чоло перед усім світом не лише сучасним, але й майбутнім — в усій історії. Тому і наш покійний Митрополит Андрей, кілька літ перед смертю, реасумуючи своє життя перед молодими малими семінаристами, сказав: „Я думав, що я Бог знає чого доконаю, а нині, на склоні віку, бачу, що я нічого не зробив”.

Завелика покора, але є в тому щось правдиве, як хтось характеризував його: мав геніяльну голову і рідкісні Божі дари, але не мав крил, оточення, щоб відповідно піднятися вгору. До того кожний росте з своїми плямами, і меншає часу на їх переведення в чин, або не раз людина має величезні заміри, але не може їх здійснити, бо не має в руках засобів або і зовсім зв'язані руки і ноги. Дійсно часто „партуріунт монте, насцітур рідікулус мус”, або як оповідає стара українська мудрість: „Несла Меланя молока баню”. Великі надії, рожеві плями, але не до чорної дійсності. Не строєно плянів і актів в міру до сил і мети. Якщо за Кардиналом-Митрополитом стоїть розбита, роз'єднана, розсварена, а навіть озброєна, в проти себе стоячих лавах, маса, тоді і він, мимо найліпшої волі і найкращого знання, нічого не вдіє, і уся енергія мусить іти на усунення перепон, а не на позитивну конструктивну роботу. Тільки народ-моноліт може говорити своє тверде слово! В єдності і злуці можемо надіятись кращих осягів, але не в розбитті і розсваренні.

В 1945 році звернувся був радянський провід до нашої Церкви, щоб знайти дорогу поєднання з УПА. І треба було для обох воюючих, з неймовірним завзяттям, братніх армій, видвинути домагання братньої крові і любови, щоби вони у своїй роз'яреній ненависті віднайшли спільне добро, за яке воювали. Було катастрофальне положення цілого народу, а нового Митрополита зокрема. Коли вікові вороги різних народів заключували договори і єднались з собою, то чейже більше таке домагання можна було поставити до рідних братів з діаметральними ідеоло-



*„Тільки народ-моноліт може говорити своє тверде слово!” —
пригадував Первоієрарх Української Католицької Церкви
кардинал Йосиф під час своєї промови до Української Громади в Римі.*

гіями. І як тоді, так і тепер, лунав Христовий заклик, щоб не лише спасати земські, народні добра, але й безсмертну душу, навіть атеїста, безбожника і матеріяліста, по якому боці він не стояв би. Бо за це мусить відповісти український душпастир — Митрополит — перед Богом, а не хто інший.

Було б несумісним і невідповідним рекомендуватися нині, але як би там не було, треба мати довір'я, що як не дався той Митрополит заманути гідностями і золотими горами в тюрмі і мільйонами доларів на волі, так і на майбутнє, маємо в Бозі надію, буде руководитися своєю совістю і найвищим добром Божим і церковним, що є також і найвищим добром народним, та не буде ними торгувати.

З другого боку, ми мусимо зріло підходити до всіх справ і не думати по-молодечому, як каже св. Павло, хоч молодеча уява розмальовує все приманливо, а дійсність тверда, і так треба до неї підходити. Одне серед того не можна мати ні жалю, ні претенсій за прикrostі, але все ж таки тон і в церковному і в громадському житті мусять надавати зрілі і відповідальні люди, а не горячокровні і необчислені „патріоти”, бо вони, будучи навіть в добрій вірі, можуть стати знаряддям в руках ворожих сил з повними мішками золота.

Тому це свято, така рідка і велика хвилина в нашій, як поодиноким, так і збірній народній життю, сповнить нині своє завдання, коли збудить у нас свідомість сили і відповідальності за наші вчинки перед Богом і народом тепер і на майбутнє, щоб не змарнувати осягів свого капіталу, запрацьованого кров'ю і стражданнями всього народу, і не змінити їх на дрібну монету особистих амбіцій так, що один будує, а другий руйнує. Бо буває втрата часто безповоротна, і не допоможе падькання, нарікання і плач, як не помогли Адамові після втрати раю, а Ісавові після втраченого первородства. Як з одного боку ця хвилина відслонює нам світлі можливості на майбутнє і одобрює до дальшої праці, так з другого тягне за собою і темнаву тінь, що кожна похвала, навіть і заслужена, не лише учневі в школі, але й дозрілому діячеві може повернути голову і звести на манівці, забути на ціну своєї нічевості, захворіти на мегальоманію, якщо він не спирається на Божій силі і свого народу, що є непобідима. А Бог веде до перемоги своїми дорогами. Тому з повною свідомістю кличемо: „Не нам, не нам, але імені Твоєму, дай славу”, дай силу і волю Церкві й українському народові! А це вимолимо тоді, коли будемо — „великого бажати”.

КАРДИНАЛ ЙОСИФ СЛІПІЙ - КОБЕРНИЦЬКИЙ - ДИЧКОВСЬКИЙ

Насамперед коротко про життєвий і страдницький шлях нашого Кардинала. Подаємо його в скороченні за брошурою о. Мелетія М. Соловія, ЧСВВ: „Митрополит-Ісповідник Йосиф Сліпий”, опублікованою у в-ві „Слово Доброго Пастиря” в 1962-му році у 70-річчя з дня народження тоді ще Митрополита-каторжника. У цій своїй праці о. д-р М. Соловій м. ін. пише:

Молоді роки митрополита Йосифа

Майбутній кардинал Йосиф народився в селянській родині у селі Заздрість повіт Тереховля, дня 17-го лютого 1892 року. Його батьки були Іван Коберницький та Анастасія з дому Дичковська. Вселюдну школу закінчив Йосиф у рідному селі, опісля перейшов до української гімназії в Тернополі і закінчив її з відзначенням. Зразу після гімназійної maturи вступив на теологію у Львові.

Слуга Божий митрополит Андрій Шептицький, підмітивши здібності і дуже велику пильність молодого богослова Йосифа, висилає його осінню 1912 року до славного богословського університету в Інсбруці, Австрія. По першому році своїх студій в Інсбруці Йосиф захворів, будучи на вакаціях у своїх батьків, однак у грудні 1913 року знову бачимо його на університеті в Інсбруці. Тут, серед воєнної хуртовини (1914-1918), закінчив свої філософічно-богословські студії. Єрейські свячення прийняв він із рук митрополита Андрія Шептицького 30-го вересня 1917 року. Митрополит Андрій якраз був повернувся тоді з московської неволі.

Після висвячення на священника отець Йосиф продовжував ще пару років свої філософічно-богословські студії найперше в Інсбруці, опісля у Римі на богословських університетах: Грегоріанум, Анджелікум та на Орієнтальному Богословському Інституті. Докторат із богословських наук осягнув він в Інсбруці, а темою його докторської дисертації була праця про навчання візантійського патріярха Фотія щодо Пресв. Тройці. Ця праця вийшла друком в Інсбруці 1922 р. і здобула молодому вченому заслужені похвали і признання в науково-богословському світі.

Крім докторату богослов'я в Інсбруці отець Йосиф осягнув також наукові ступні на вищезгаданих римських богословських університетах. На Грегоріанум осягнув він рідкий титул-ступінь, т. зв. „magister aggregatus”. Його габілітаційна праця (професорська дисертація) про внутрішнє діяння в Пресвятій Тройці була прийнята в університеті Грегоріанум, викликавши подив і признання для глибини богословської думки

молодого богослова. Крім стисло богословських предметів отець Йосиф також студіював і в Інсбруці і в Римі класичні та модерні мови, напр., німецьку, англійську, французьку та італійську. Пильно студіював теж церковне мистецтво, археологію, літургію та історію. Під час своїх студій нав'язав він добрі дружні зв'язки із вченими науковцями різних національностей.

На богословсько-науковій праці

Отець д-р Йосиф повернувся до Галичини із своїх студій в 1920 році. Митрополит Андрій Шептицький зразу найменував його професором богослов'я в українській греко-католицькій Духовній Семінарії у Львові. Тоді ректором Духовної Семінарії був о. д-р Теодосій Галущинський, ЧСВВ (що помер 1952 р. як Протоархимандрит Василянського Чину), Отець д-р Йосиф викладав у Духовній Семінарії догматику та був одним із основоположників Богословського Наукового Товариства, що постало у Львові 29-го вересня 1922 року, за ініціативою о. ректора Т. Галущинського, ЧСВВ. Тоді теж вирішено видавати науково-богословський журнал, а його редакцію доручено о. д-рові Йосифові. Цей богословський журнал почав уже виходити з початком 1923-го року під назвою „Богословія”.

Будучи понад 20 років професором догматичного богослов'я, отець д-р Йосиф став одною з найбільших поваг у богословському світі, зокрема ж у трудних питаннях про Пресв. Трійцю, про походження Святого Духа та в спірних богословських проблемах між Сходом і Заходом. Крім своєї докторської і габілітаційної дисертацій, він написав ще три науково-богословські розвідки на тему Пресв. Трійці і Святого Духа, як теж розвідку про Св. Тому з Аквіну і схоластику.

Крім стисло богословських творів, о. д-р Йосиф написав багато статей, розвідок, доповідей і репортажів, що були друковані в „Богословії” та різних журналах і часописах.

Ректор Богословської Академії у Львові

У 1926-му році, після уступлення дотеперішнього ректора о. Теодосія Галущинського, ЧСВВ, отець д-р Йосиф став ректором Духовної Семінарії у Львові. Водночас митрополит Андрій Шептицький назначив о. д-ра Йосифа деканом богословського факультету. У порозумінні і з благословення Слуги Божого митрополита Андрія Шептицького о. ректор Йосиф переорганізував Духовну Семінарію на Богословську Академію і 14 квітня 1929 р. дістав номінацію на першого її ректора. На цьому становищі він перебував аж до війни в 1939-1944 рр.

За 15 років існування тієї Богословської Академії о. ректор д-р Йосиф високо підніс науковий рівень Академії. За його старанням Богословська Академія згуртувала найкращі наукові сили не тільки між духовними, але й між світськими вченими. Крім стисло філософсько-богословських предметів, студенти Академії мали змогу слухати викладів з ділянки історії, літератури, мистецтва, археології, а навіть книговодства й сільського господарства.

Пильну увагу звернув о. ректор Йосиф на бібліотеку при Богословській Академії. В останніх роках існування Богословської Академії бібліотека нараховувала 12 тисяч томів крім великого числа цінних стародруків, рукописів та архівальних матеріалів.

Усі ці успіхи не вдовольняли о. ректора Йосифа. Він мріяв про те, щоб з часом Богословську Академію перетворити в Український Університет, до якого мала б доступ теж і світська українська молодь. Тому планував він, крім філософського і богословського виділів, zorganizувати ще третій, правничий виділ. Однак, цей задум перекреслила друга світова війна.

Ця війна теж знівечила і те велике діло, що його вдалося довершити о. ректорові Йосифові з таким великим вкладом праці, жертви



Владики Кир Никита Будка, Кир Микола Чарнецький та Кир Іван Бузко і тодішній ректор Богословської Академії та теперішній кардинал Йосиф у 1937-му році.

і гроша. Під час воєнних дій в 1939 р. була знищена будова Богословської Академії (Духовної Семінарії). У руїнах пропала цінна бібліотека, семінарія була розв'язана, а Богословська Академія закрита, студентів-богословів і професорів розігнано. Однак, усе це не знеохочувало о. ректора Йосифа (тоді вже архієпископа). Він взявся наново до праці. Під час короткої німецької окупації (1941-1944) йому вдалося прочистити будинок семінарії, відновити його, зібрати професорів і отворити академічний рік.

Помічник митрополита Андрія

Понад двадцять років о. д-р Йосиф був одним з найближчих співробітників Слуги Божого митр. Андрія Шептицького. Митрополит Андрій мав глибоку пошану до тихого, працюючого, обов'язкового, серйозного і глибоко побожного ректора Богословської Академії. Отець д-р Йосиф втішався повним довір'ям, поважанням і любов'ю митрополита Андрія, тому був його найближчим дорадником у справах Галицької Митрополії. У травні 1935 р. став він крилошанином і архидияконом Митрополичої Капітули, а незабаром опісля мітратом.

Коли осінню 1939-го року Галичина вперше опинилася під більшовицькою окупацією, митрополит Андрій подумав про свого наслідника на митрополичому престолі. Пізньою осінню висилає він до Риму одного священика з різними справами. Між іншими була там справа номінування єпископа-помічника для Львівської Архiepархії з правами наслідства на митрополичому престолі. Вибір митрополита Андрія і Риму був той самий: о. д-р Йосиф, ректор Богословської Академії. Номінація на львівського архієпископа для отця д-ра Йосифа була виписана під датою 25-го листопада 1939-го року, а єпископські свячення відбулися в празник Непорочного Зачаття Пресв. Богородиці, 22-го грудня 1939 року.



*Слуга Божий митрополит
Андрій Шептицький.*

Єпископська хіротонія о. д-ра Йосифа відбулася потайки, без жадного розголосу і без зовнішніх церковних парад. Були це часи большевицької окупації, тому всякий розголос в тій справі міг був викликати ще більші репресії зі сторони безбожницького комуністичного режиму. Святителями нового архієпископа Йосифа були: митрополит Андрій Шептицький, єпископ Никита Будка та єпископ Николай Чарнецький; місцем свячень була каплиця митрополичої палати, а свідками Отці з Митрополичої Капітули.

Після своєї висвяти архієпископ Йосиф стає правою рукою митрополита Андрія, що був уже хворий і нездібний заряджувати розлогою львівською архієпархією. Він відіграв першу роль в діяннях Львівського Собору, що його був скликав митрополит Андрій під час першої большевицької окупації.

Коли 22-го червня 1941 р. вибухла війна між гітлерівською Німеччиною і Совстами, большевики мало що не вбили архієпископа Йосифа. Ось як він сам розказує про цю подію: „Страшним був відворот большевиків. Перед катедру (св. Юра) заїхав большевицький танк. Поліція витягнула нас з помешкань і поставила під мур. Енкаведисти роздерли на мені рясу. Так стояли ми дві до три години, а за нашими плечима були скоростріли, ручні гранати, танки й панцерні гармати. Ми розбудили в собі жаль (за гріхи) й очікували смерті. Час до часу іще нас слідили. Вкінці прийшов старшина й відпустив нас додому...”

Після першої большевицької окупації (1939-1941) прийшла в житті архієпископа Йосифа коротка передишка. Під час трилітньої німецько-гітлерівської окупації (1941-1944 роки) архієп. Йосиф взявся до відбудови знищеної війною Духовної Семінарії. Йому вдалося прочистити будинок Семінарії, усунути трупів, сам будинок сяк-так відновити і отворити академічний рік навчання. Йому вдалося зібрати професорів, 70 питомців і так зачав він 1941 р осінню шкільний рік.



На митрополицькому престолі

У липні 1944 року Галичина знову опинилася під большевицькою окупацією. 1-го листопада 1944 року вмирає Слуга Божий митрополит Андрій Шептицький, а архієпископ Йосиф на основі права, даного Апостольською Столицею ще в 1939 році, стає митрополитом Галицької Митрополії.

Та новопоставленому митрополитові не всміхалося спокійне володіння на престолі галицьких митрополитів! Не дарма одержав він на єпископських свяченнях палицю єпископа-ісповідника. Доля митрополита Йосифа була вже припечатана!

Зараз таки після смерті митрополита Андрія большевицька преса почала нагінку на Українську Католицьку Церкву. Через своїх агентів вона почала плямувати пам'ять покійного митрополита Андрія. Це був сигнал до переслідування Української Церкви і до остаточного удару на її єрархію. Митрополит Йосиф не робив собі жадних ілюзій про те, що жде його і його Церкву. Та він старався, як то кажуть, „рятувати ситуацію“. Тому, що в тих часах, безпосередньо після війни, большевики робили велику пропаганду між населенням цілого Советського Союзу, щоб воно складало пожертви на лікування воєнних інвалідів, митрополит Йосиф рішив причинитися до тієї пожертви. На початку 1945-го року він вислав був на бажання уряду делегацію з кількох своїх священників до Москви, які від Української Католицької Церкви передали пожертву на воєнних ранених і інвалідів. Авторитетні чинники в Кремлі прийняли дарунок, однак не скривали свого ворожого відношення до Української Католицької Церкви. Вони дали до пізнання і виразно заявили, що їм йдеться про цілковите підчинення і вислугування Української Католицької Церкви большевицьким плянам та комуністичній політиці.

Удар большевиків не дав на себе довго ждати. На початку квітня 1945 року у львівському часописі „Вільна Україна” появляються статті агента НКВД Ярослава Галана під псевдонімом Володимира Росовича під наголовком: „З хрестом чи з ножом?” Тут автор в брутальний спосіб накинувся на померлого митрополита Андрія і на цілу Українську Католицьку Церкву. Заледве кілька днів після появи тих провокаційних статей прийшов злочасний день для Української Католицької Церкви, день 11-го квітня 1945 року. Ніччю цього дня заарештовано митрополита Йосифа, а з ним увесь український греко-католицький єпископат: єпископа Григорія Хомишина із Станиславова, єпископа Никиту Будку зі Львова, єпископа Николая Чарнецького з Волині та єпископа-помічника з Станиславова Івана Лятишевського. Згодом до тих ув'язнених долучилися ще інші єрархи Української Католицької Церкви: єпископ Йосафат Коциловський, і єпископ Григорій Лакота з Перемишля та о. прелат д-р Петро Вергун, апостольський візитатор українців-католиків у Німеччині.

Доля митрополита Йосифа та інших ув'язнених єпископів майже цілий рік була невідома. У міжчасі виявилось, чому арештовано митрополита Йосифа і цілу єрархію. Большевикам українські католицькі єрархи були невігідні і стояли на перешкоді насильному переведенню українців-католиків на московське православ'я. Заледве два тижні після арешту митрополита Йосифа московський патріарх Олексій висвячує москаля Макарія на львівського єпископа, а вслід за тим 28-го травня 1945 року організується у Львові т. зв. „Ініціативна Група (священиків) для возз'єднання Греко-Католицької Церкви з Русскою Православною Церквою”, яку очолив священик-відступник о. д-р Гавриїл Костельник. Цю групу дуже скоро затверджує комуністична влада Совєтської України як тимчасовий церковний керівний орган Української Католицької Церкви. Однак, ця Ініціативна Група для зради рідної Церкви не мала признання й авторитету серед українського католицького священства. Левина більшість священства Галицької Митрополії виступила проти дій Ініціативної Групи, а навіть вислала протест до тодішнього міністра закордонних справ Вячеслава Молотова. Це було 1-го червня 1945 р., коли в храмі св. Юра зібралося коло 300 священиків і в своєму протесті-меморіалі жадали звільнення митрополита Йосифа та інших єпископів на підставі самої Сталінської Конституції, яка на папері гарантує свободу сумління і релігійних культів.

Як можна було сподіватися, большевики не тільки не звільнили митрополита Йосифа та інших єрархів Галицької Митрополії, але ще збільшили пресії і переслідування проти всіх тих, що ставили опір Ініціативній Групі за „возз'єднання” українців-католиків із московським православ'ям. Почалися арешти українського священства, вивози їх з Галичини, заборони в священнослуженні чи віддалювання з дотеперішніх становищ на парохіях. Водночас Ініціативна Група приготувала все, що було потрібне до остаточного знищення Української Католицької Церкви. Після відвідин членів Ініціативної Групи в київського (московсько-православного) митрополита Іоана Соколова в лютому 1946 року, відступницька акція дістає двох єпископів: Михаїла Мельника та Антона Пельвецького, що їх „висвятив” київський митрополит-екзарх Іоан. Місяць після того, у днях 8-10 березня 1946 року відбувся у Львові „Собор” з участю 216 священиків та 19 мирян, на якому приявні „уневажнили” рішення Берестейського Собору з 1596 р. у справі унії, та „возз'єдналися” із „Русскою Православною Церквою” і „батьківською православною вірою”. З тієї нагоди учасники „Собору” вислали вірнопідданчі телеграми до московського патріарха Олексія, до президента Української Совєтської Республіки М. Гречухи, до Нікіти Хрущова та до диктатора Совєтського Союзу Йосифа Сталіна!

Напередодні „Собору” в совєтській пресі появилася офіційне повідомлення про закінчення слідства над митрополитом Йосифом та єпископами: Гр. Хомишиним, М. Чарнецьким, Н. Будкою та І. Лятишевським.

На сибірській каторзі

Із засудом митрополита Йосифа в 1946 р. мало хто знав, де він карається і як йому поводитися на каторзі. Не тільки не знали того на вільному Заході, але теж і українці в Галичині не знали, де знаходиться їх митрополит-страдалець. Щойно після смерті Сталіна (1953 р.) стали продіставатися в Україну, а звідси у вільний світ деякі вістки про долю митрополита Йосифа. Звичайно приходили вони в приватних листах, або згадували про це ті щасливці в'язні, що мали змогу відбувати разом з митрополитом Йосифом каторгу, а відтак деяким з них пощастило повернутися з каторги, а навіть продістатися до вільного світу.

Із таких достовірних свідків-очевидців каторги митрополита Йосифа треба згадати одного німця священика, що повернувся із Сибіру до Західної Німеччини, одного жида — Йосифа Шварца, бувшого советського в'язня, та італійського священика Петра Леоні, який теж був советським в'язнем, а повернувши додому описав свої спомини і враження у книжці під наголовком: „Ватиканський шпiон” (Рим, 1959 року). Отець Леоні повернувся до Італії в 1955 р. У своїй книжці він розказує про одну зустріч з митрополитом Йосифом. Інший, найбільш обширний спомин про каторгу митрополита Йосифа подав український в'язень-поворотець, і це було надруковане в календарі „Світла” з 1961 року (стор. 89-101) під наголовком: „Митрополит у неволі”. Цей український поворотець скривався під іменням Станіславський.

На підставі згаданих свідчень, споминів та додаткових вісток із різних приватних листів можна бодай у дуже загальних зарисах накреслити страдницький шлях митрополита Йосифа на сибірській каторзі.

Після засуду на 8 років каторги, митрополит Йосиф відбував свою кару спершу в тюрмі в Києві. Та вже в тому самому році, коли його засуджено (себто в 1946 році) перевезено його до тюрми в Кірові, на Московщині. Тут його зустрів згадуваний італійський священик о. Петро Леоні. Ось як він описує цю зустріч:

„Це було в перших днях вересня 1946 року в тюрмі в Кірові. Я пригадую собі, що в сумерку вечора хтось озвався до мене. Старша людина з бородою, стояла переді мною. Він простягнув до мене руку і сказав: Йосиф Сліпий. Ніколи раніше я не зустрічався з ним, але дуже добре знав його ім'я. Я навіть з Одеси писав до нього, коли він 1944 року став митрополитом. Це була для мене радість і мука зустрітись з моїм митрополитом, що став в'язнем за ім'я Христа...”

У Кірові митрополит Йосиф також не задержався довго, але був відправлений у східній Сибір. Через два роки (1946-1948) мав він перебувати в Маріїнську, маленькому містечку Кемеровської області, 350 кілометрів від Новосибірська. В одному із таборів коло Маріїнська відбував свою каторгу Йосиф Шварц (тепер у Нью Йорку) та його знайомі: Антін Стефанишин з Дрогобича та один жид Андерсон з Лодзі. Усі ці три каторжники мали нагоду устійнити місце перебування трьох українських єрархів: митрополита Йосифа, єпископа Миколи Чарнецького та о. прелата Петра Вергуна, апостольського візитатора. Отець прелат П. Вергун працював у самому містечку Маріїнську в розподільчому пункті, а митрополит Йосиф з єпископом Чарнецьким перебували в маріїнському таборі Боїми (7 км. від Маріїнська). Цей табір був знаний як „зека”, табір „доходяг”, себто таких в'язнів, яких лікарська комісія списала як нездібних до праці, напр. хворих на туберкульозу, серцеві недуги або перестарілих і знемоцнених. Кожний начальник табору старався позбутися таких „дармоїдів”, бо за пляном такий хворий мусів числитися як „роботяга” і начальник мусів виказуватися його роботою.

У серпні 1948 року митрополита Йосифа знову перевезено в інше місце каторги, тим разом до табору праці „Н. 23” в Темняковському районі, Мордовської Автономної Республіки. У групі українських в'язнів (щось коло 50 осіб) були: Митрополит Йосиф, єпископ Миколай Чарнецький, редактор д-р Іван Гладилевич та українські музики-композитори: Василь Барвінський та Борис Кудрик. Ось як розказує про митрополита Йосифа згаданий український в'язень Станіславський.



*Митрополит-ісповідник
Йосиф на сибірській каторзі.*

„Кир Йосифа я пізнав особисто в стаціонарі — це свого роду таборний шпиталь — сам хворий вітав нового хворого! При обов'язкових лікарських оглядинах під час перебрання він легко гарячкував. Як опісля виявилось, в нього був сталий, так мовити хронічний фіброз легенів. На вигляд однак він був заздрісно здоровий і статурою імпозантне явлення. Його фізіс (зовнішній вигляд) була гідна долота визначного скульптора-мистця. Високе вдумливе чоло, ясні проникливі очі здавалось добротою говорили, глибоко поважний вираз лиця і мойсеева борода так і предестинували його на кабінетного жреця науки або високого достойника-срарха Христової Церкви. Постаттю такий був подібний до свого попередника на митрополичому престолі Льва (митрополита Андрія Шептицького), що їх образи можна було легко замінити...”

„У цьому таборі, — каже далі Станіславський, — я перебув з митрополитом Йосифом далші 4 роки (1949-1953) з довгими і коротшими перервами в міжчасі. Цей період належить релятивно до найтяжчих, але zarazом і до найприємніших днів мого заслання... Я пізнав митрополита Йосифа у всій висоті і глибині його незвичайної особовости. В частих стрічах, розмовах, принагідних діалогах я навчився його любити як друга і глибоко шанувати. Трохи не повних чотири роки лучив нас один простір табору, а то й один дах над головою. То були зверхні умовини, які, на жаль, нерідко переривались: то він фіброзно хворий лежав у стаціонарі, то мене туди клали. Бували й довші промежутки, коли його в другий табір переводили, то кудись у незнане возили... За кожний раз однак повертали у вихідний табір...”

„... За Церкву і за нарід свій! ...”

Після смерті Сталіна (1953 р.) по деяких таборах каторжників настали кращі умовини життя, а дехто мав щастя вийти на волю. Повернулися із Сибіру деякі засуджені українські священики, що ставили опір насильному переведенню українців-католиків на московське православ'я. Тоді митрополит Йосиф закінчував реченець своєї каторги. Здавалося, що може і він буде звільнений. Були навіть вістки, що більшовики відпустили його до рідного села. Та більшовики рішили не звільнити, але зломити геройського митрополита. Вони зробили йому ту саму пропозицію, яку він відкинув ще в 1945 році, себто вимагали від нього підчинення московському патріархатові. Та митрополит Йосиф відкинув цю пропозицію і не захотів своєї волі окупити зрадою рідної Церкви та своєї архиєрейської присяги. Ось що про це розказує спів'язень митрополита Йосифа Станіславський:

„Весною 1953 року його (митрополита Йосифа) возили в Київ на додаткові допити, пробу й спокусу. Встояв, не заломився, навіть не вгнувся. — „Мабуть усі проби за мною”, — казав, і був повний душевного спокою. Він деталів не розказував, за звичкою уривками говорив, але слухаючи і дивлячись на нього, малося враження, що він там не за себе говорив, не як „в'язень Сліпий”, а як Митрополит Львівський Кир Йосиф” за Церкву свою і за народ свій! Ішов як в'язень, вернувся як мученик!...”

„Був місяць травень, 15-ий день 1953 року. Митрополита Кир Йосифа в таборі вже від тижнів не стало. Його „освободили”, себто вивели за браму, як того домагався закон режиму. Хто йому вірив? Хоч за звільненням говорили здогади, душа тому протирічила. Ми міркували: коли це правда, як говорять, то в нашій випадку жаліти треба, бо, за поговорами, в митрополита немає дому, себто — є Святий Юр у Львові, а там тепер його ворог. Наші стурбовані думки ніяк не находили собі спокою, але й пізнати ми не могли, куди, в які сторони Митрополита повезли. Логіка положення нам сугерувала і впевняла, що не додому”.

Нагло в названий день (15 травня 1953 року) прибула „велика комісія” до табору. Самі офіцери, штабові, досі невидані в таборі. Пішли виклики, допити в'язнів. Викликали багатьох, чужих і наших, українців. До останніх належав м. ін. композитор Б. Держали не довго, мабуть спішилися. Покликали і мене.

Після формальних допитів „наступила напів-свобідна розмова на тему відношення Митрополита (Йосифа) до православ'я взагалі, як також про його наставлення до Риму, зглядно Папи й Ватикану...”

Наступного дня (16 травня 1953 року) деякі в'язні зазріли силуету митрополита Йосифа. Його саме пропускали до табору, та тільки на те, щоб міг забрати свій багаж. Опісля знову Митрополита вивели за браму... Він на довший час зник із наших очей, але ніколи з нашої уяви.

Пройшли довгі місяці, як по Митрополитові слід загинув. Шукали його в Галичині — не знайшли. І адміністрація табору мовчала, не зрадила місця його перебування... У наведір'я Різдва 1953 року, автор спомену одержав першу посилку в неволі — 100 карбованців! Даток зразу анонімний розкрився щойно згодом, коли адміністрація рішила подати ім'я й адресу жертводавця. Був ним митрополит Йосиф із Красноярського Краю, станиця Маклаково!...”

Стільки про долю митрополита Йосифа із спомену його спів'язня Станіславського. З інших джерел відомо, що митрополит Йосиф після звільнення в 1953 році не міг вернутися так, як бажав і домагався, себто до Львова на митрополичий престіл, але був приділений до дому інвалідів і старців у селі Маклаково коло Єнісейська в середньому Сибірі. Із листів, що їх писав митрополит Йосиф до своїх давніх спів'язнів (наприклад, до Станіславського) з нового місця перебування відомо, що він там почувався трохи осамітненим, але не бездільним. Управа табору вислала йому дозвіл користуватися об'ємистою бібліотекою

Красноярського Краю. Крім студій став він писати „пастирські листи”. Та знову прийшов черговий удар на геройського митрополита. 1958 року прийшли вістки, що його знову поставили під суд і засудили на 7 років „трудоісправительних лагерьей...”

Як і чому засуджено вдруге митрополита Йосифа?

Із різних листів відомо, що митрополит Йосиф з місця свого перебування в середньому Сибірі зробив центр мовчазної і переслідуваної Української Церкви. Він не тільки переписувався з різними духовними і світськими особами, що залишилися вірними Католицькій Церкві, не тільки писав звідти „пастирські листи”, але теж став виконувати свої архипастирські функції, наприклад, давав призначення священикам по різних околицях Сибіру, Уралу, Казакстану і детільки були українці-католики, переселені большевиками. Ось це і була головна його „провина”, себто, що Митрополит відновив діяльність свою як католицького єпископа.

У 1957 році митрополит Йосиф обходив 40-річчя священства, та не мав змоги відправити Служби Божої. З тієї нагоди покійний папа Пій XII вислав митрополитові Йосифові власноручного листа, благословляючи митрополита-ісповідника за віру. Цей лист не дійшов до рук адресата, але про це вістка таки дійшла до Митрополита. Між іншим, прокуратор на новому суді оскаржував митрополита Йосифа „у зв'язках з папою...”

Суд над митрополитом Йосифом відбувся в 1958 році у Києві і тривав три дні. Цим разом Митрополита засудили на сім років примусових робіт у концентраційному таборі.

Митрополит Йосиф впродовж довгих років каторги ніколи не падав на дусі, хоч не раз до його душі закрадалася меланхолія. Станіславський каже про нього: „Він тяжко болів над долею Української Церкви, страшно тяжко переживав її горе на верхах і на долах. А коли в меланхолію, у зневіру не попадав, то тільки тому, що вірив, глибоко вірив у чоловіка-людину і сили Неба...”

Стільки з брошури о. д-ра Мелетія Соловія.

У пошані й обороні Митрополита-ісповідника

Українці у вільному світі з найглибшими почуваннями й найбільшою тривогою слідували за кожною вісткою про долю свого Первоієрарха в большевицькій неволі. Ці почування й тривоги мали своє промовисте виявлення в акції на широку, міжнародну скалю, що її проведено в половині лютого 1962-го року з нагоди 70-річчя з дня народження Митрополита-Ісповідника. Для характеристики цієї акції подаємо дещо з повідомлення, що появилось в „Свободі” з 20-го лютого 1962-го року під заголовком: „Українці у вільному світі врочистими Богослуженнями і численними імпрезами відзначили 70-річчя Митрополита-Ісповідника Йосифа. В повідомленні сказано:

В суботу, 17-го лютого 1962 року, сповнилося 70 років з дня народження первоієрарха Української Католицької Церкви, львівського і галицького митрополита-ісповідника Йосифа. Українці у вільному світі, йдучи за покликом усіх своїх католицьких Владик, відзначили ці роковини врочистими Богослуженнями в церквах та численними імпрезами в осередках свого поселення. Українські Владики, з ініціативи митрополита Української Католицької Церкви в ЗДА Амврозія Сенишина, видали з цієї нагоди спільне пастирське послання, що було прочитане на Богослуженнях в неділю, 18-го лютого. Богослуження тієї неділі в усіх українських католицьких церквах вільного світу відправлялись у наміренні Митрополита-Ісповідника та українського народу.

Святкування в суботу й неділю попереджено дбайливо приготованою пресовою конференцією, що відбулася в п'ятницю, 16-го лютого, в готелі Комодор в Нью Йорку в пополудневих годинах, з участю стемфордського екзарха Йосифа Шмондюка. Відкрив конференцію коротким словом, представляючи Владика Йосифа, касир УККомітету Йосип Лисогір. Владика Шмондюк подав інформації про розвиток Української Католицької Церкви в Україні, її стан на початку большевицької окупації та її знищення цим окупантом, зупиняючись зокрема на мученицькій долі її Владик, головно митрополита-ісповідника Йосифа. Опісля Владика також давав відповіді на запити представників преси. Додаткові інформації подавали о. д-р Мелетій Соловій та ред. Володимир Душник. На конференції був приявний також президент УНР в екзилі д-р Степан Витвицький і в ній взяло участь коло 50 представників преси та пресових агенцій.

Врогиста Наукова Конференція в НТШ

Наукове Товариство ім. Шевченка, дійсним членом якого є Митрополит-ісповідник від 1930-го року, відзначило його 70-річчя врочистою Науковою Конференцією, що відбулася в залі Українського Інституту Америки в суботу, 17-го лютого ввечере.

На цю урочистість прибули: Владика Йосиф Шмондюк, президент УНР в екзилі д-р Ст. Витвицький, численні представники українського духовенства обох віровизнань, представники НТШ, УВАН і УТІ, УНСоюзу, Українського Інституту Америки, Українського Лікарського Товариства, Товариства Українських Інженерів, ОБВУА, української молоді, української преси й інших українських установ та організацій й численна публіка, що вщерть виповнила велику залю Інституту. До Почесної Президії запрошено Владика Йосифа Шмондюка, президента д-ра Ст. Витвицького, заст. голови НТШ проф. д-ра О. Андрушкова і заст. голови УВАН проф. Д. Горняткевича. Конференцію відкрив заст. директора Історично-Філософської Секції, проф. д-р М. Стахів. Він зазначив, що є це рідка нагода вшанувати Митрополита-ісповідника Йосифа як великого вченого теолога, історика і філософа, дійсного члена Наукового Товариства ім. Шевченка. Його вшановуємо ми також як широковідомого дослідника, як організатора Богословської Академії і Богословського Товариства та як визначного педагога і опікуна молоді. З черги проф. Стахів відмітив, що Митрополита Йосифа вшановуємо також як примаса-первоієрарха Української Католицької Церкви, який вже 17 років терпить за релігійні та національні ідеали та права Церкви і Народу. Предсідник Конференції вказав на недолю Українських Церков, їх Владик і всього українського народу під большевицькою неволею та зазначив, що велика постать Митрополита-Ісповідника перейшла до історії Української Католицької Церкви та українського народу як символ невинної боротьби за наші права і як приклад відданості, героїства і великої самопосвяти. На програму Наукової Конференції склалися доповіді: проф. д-ра В. Ленцика на тему: „Митрополит Йосиф як ректор Духовної Семінарії і Богословської Академії у Львові“, блискуча доповідь о. д-ра М. Соловія, ЧСВВ, про „Митрополита Йосифа як вченого богослова“, о. ред. Петра Хомина, який спеціально прибув на цю Конференцію з Канади, на тему „Митрополит Йосиф і його участь в унійних з'їздах“, проф. д-ра В. Лева на тему „Митрополит Йосиф як організатор науки“, та д-ра Б. Казимири (Канада) на тему „Митрополит Йосиф в часі большевицької та німецької окупацій“.

Це тільки коротко для характеристики тих справжніх маніфестацій любови і пошани, що їх виявили своєму Первоієрархові-мученикові українці на волі. Крім згаданого, в неділю 18-го лютого в усіх українських католицьких церквах у ЗДА і Канаді були відправлені торжественні Святі Літургії в наміренні Митропо-

лита-Ісповідника, а в пополудневих годинах у багатьох українських громадах відбулися вчисті академії в його честь та з протестами проти його ув'язнення.

Напередодні цих святкувань поведено найширшу акцію в американській і канадській пресі, висилаючи відповідні пресові повідомлення, біографічні дані та фотознімки Митрополита-Ісповідника, протестаційного листа українських католицьких Владик у вільному світі проти його ув'язнення та подібні матеріали. Акція, як відомо, мала найширший відгомін в американській пресі, від великих, крайових щоденників починаючи, а на малих місцевих газетах кінчаючи.

Папа Іван XXIII, зустрівши із сльозами в очах та привітавши нашого Митрополита-ісповідника після його прибуття до Риму із сибірської каторги, клязгить леред віттарем та молитвою дякує Богові за це звільнення. За Папою стоїть Митрополит-ісповідник Йосиф.



Митрополит-ісповідник на волі

Майже щодо дня точно рік пізніше, 10-го лютого 1963-го року, з Риму подано найрадіснішу вістку про те, що Митрополит-Ісповідник звільнений з советської каторги та прибув до Риму. У поданому в „Свободі” з 13-го лютого 1963 року повідомленні на цю тему м. ін. сказано:

Рим. — З Ватикану повідомили в неділю 10-го лютого ц. р.: Папа Іван XXIII подав сьогодні до відома, що советські власті звільнили українського архієпископа-митрополита д-ра Йосифа Сліпого, який в 1946-му році був засуджений на примусові роботи на Сибірі. Цю вістку

проголосив Папа особисто, який заявив: „Із Східної Європи наспіла минулої ночі надзвичайно відрадна вістка, за яку ми мусимо бути невимовно вдячні Господеві”. Митрополит Йосиф прибув до Риму в суботу, а в неділю Папа прийняв його на довгій спеціальній аудієнції. Папа був очевидячки глибоко зворушений, коли обняв змарганого і вихуділого Митрополита. Однак ватиканські кола відмовились подати будь-які ближчі подробиці про звільнення Високопреосвященного Кир Йосифа, зокрема про те, чи те звільнення попередили будь-які переговори та про те, як він відбув далеку подорож з невідомого ближче місця свого заслання до Риму. Римський кореспондент „НІ Гералд Трибюн” і „Філядельфія Інквайреру” висловлює здогад, що звільнення Митрополита Йосифа було започатковане збірним протестом усіх українських греко-католицьких Владик, приявних на Вселенському Соборі, які заперотестували проти участі в Соборі в характері обсерваторів двох представників під-совєтської Російської Православної Церкви, тоді, коли Митрополит Йосиф перебуває у в'язниці. Цей протестаційний лист спричинив — читаємо — „ланцюгову реакцію”, яка довела до звільнення Митрополита. Той сам кореспондент звертає увагу, що „коли Папа Іван XXIII призначив трьох кардиналів „ін пекторе” (себто в тайні свого серця), то говорилося тоді, що всі вони три перебувають за залізною завісою та що одним із них є архієпископ Йосиф”. Призначені „ін пекторе” кардинали не є на листі з іншими кардиналами, і тільки Папа знає хто вони є”.

Від того часу повідомлення, статті й коментарі про звільнення Митрополита-Ісповідника та про його побут у Римі не сходили із сторінок світової преси. А з кінцем січня 1965-го року наспіла нова радісна вістка про найменування Митрополита-Ісповідника Папою Павло VI на кардинала Вселенської Церкви. У великому повідомленні, що його про це подала „Свобода” з 26-го січня 1965-го року м. і. сказано:

Рим. — Митрополит-Ісповідник Йосиф Сліпий, Верховний Архієпископ Української Католицької Церкви, був наочним свідком насильної ліквідації большевиками Української Католицької Церкви, за вірність якій він повних 17 років зазнав найбільших знущань і переслідувань у совєтській каторзі, — найменований Папою Павлом VI на кардинала. Згідно з повідомленням Юнайтед Пресс та інших пресових агенцій, Папа Павло VI найменував у понеділок 25-го січня ц.р. 27 нових кардиналів Католицької Церкви. Між новонайменованими кардиналами, крім Митрополита-Ісповідника, є також Йосиф Беран, архієпископ Праги, Чехо-Словаччина, також невпинно переслідуваний совєтською владою. За іншими повідомленнями найменовано кардиналом ще третього архієпископа з-поза залізної заслони, але його прізвища покищо не подано. Урочисте надання титулів новим кардиналам відбудеться 22-го лютого цього року.

Після відвідин у Римі та участі в урочистостях інсталяції кардинала Йосифа, ми в розмовах найчастіше зустрічаємося із запитом: як там наш Кардинал? Відповідь на цей запит можемо дати тільки на підставі — сказати б — зовнішніх спостережень та вражень.

Як виглядає, як говорить і як поводить ся кардинал Йосиф? Між нами є багато таких, які знають його ще з-перед війни, з різних періодів його життя. Автор цієї розповіді також належить до тих, що „знали” о. д-ра Йосифа, себто бачили й слухали його та про нього перед другою світовою війною, коли він був ректором Богословської Академії у Львові. Побачивши його тепер, через 30 років, під час Служби Божої в базиліці св. Петра з нагоди 50-ліття священства архієпископа Івана Бучка в неділю

*Митрополит-ісповідник
після звільнення
з каторги та прибуття
до Риму.*



*Перший із системи запланованих будинків
Українського Католицького Університету в Римі добігає до свого
завершення. Потрібно ще багато труду й фондів,
щоб здійснити цей великий план нашого Первоієрарха.*

21-го лютого, почувши при цій нагоді його проповідь, перше враження було, що це абсолютно той самий ректор Богословської Академії, коли мова про його високу й струнку постать, його бистрий погляд, дзвінкий голос та маєстатичну поставу. Очевидно, що 30 років, з того 18 років тортур, сивиною переплели волосся, сповільнили дещо рухи.

Нам оповідав дещо незвичайно добродушний і насправду щасливий у своєму аскетизмі монах брат Йосиф у старовинному грецькому монастирі Грота Феррата біля Риму, куди приїхав Митрополит-Ісповідник після його звільнення та прибуття до Риму, Брат Йосиф згадував, що Митрополит-Ісповідник явився у „казьонному” советському одязі і він, брат Йосиф, накинув на нього монашу мантию. Скинувши советський валянець, Митрополит розвинув довгі онучі із своєї вкритої боляками, мабуть відмороженої, ноги. Коли ж брат Йосиф хотів допомогти скинути другий валянець, Митрополит його легко відсторонив рукою, кажучи: „Ні, брате, я вісімнадцять років робив це сам, зроблю це і тепер”.

Здається, злагіднилася відома колись серед студентів Богословської Академії суворість Кардинала. Треба було його побачити після авдієнції очолюваної ним української делегації. Виходячи з авдієнційної залі, учні Малої Семінарії роєм обступили Кардинала, тримаючись руками за його владичу мантию. Уявити собі тільки, щоб на таке був дозволив Ректор Богословської Академії! Кардинал з ласкавим поглядом і добродушною усмішкою ішов — можна б сказати — покірний між цією дітворою, гладив їхні голови, фотографувався з ними й всіми учасниками авдієнції, для кожного мав лагідне слово.

Ті, що знають Кардинала з давніших часів і мали нагоду з ним розмовляти, не можуть надивуватися його неймовірній пам'яті. А вже ніхто не може збагнути його залізної фізичної витривалості. Кажуть, що під час нарад Вселенського Собору навіть багато молодші Отці Собору насамперед ішли на бодай короткий відпочинок. Не потребував чи не дозволяв собі на цей відпочинок Кардинал Йосиф. Вертаючись із сесії Собору, він зразу ж сідав за свій робочий стіл і далі працював. Ті, що перебувають в оточенні Кардинала, вважають, що ця його фізична витривалість — а багатьом ще зі Львова відомо, що Ректор Богословської Академії аж ніяк не належав до фізично найздоровіших — це наслідок його залізної волі, його духових сил. Тільки це могло дати йому силу видержати всі фізичні й моральні тортюри під час довголітнього ув'язнення, заслання і каторги. На цю „школу” Кардинал натякнув в одній із своїх останніх промов. Хто може сумніватися, що ту страшну „школу”, яка ламала фізично найсильніших, міг пережити тільки велетень духа і герой. Бо тільки духовий гігант міг виграти бій з народовбивчою імперією.

Кардинал і патріархат

Саме в тому часі, коли в Римі проходили історичні врочистості креації четвертого з черги українського Кардинала, як і кілька місяців перед тими врочистостями та після них, в українській діаспорі, зокрема на американському континенті, з великими пристрастями деатовано справу Українського Католицького Патріархату.

Глибший і безпосередній вгляд у цю справу, крім участі в історичних урочистостях інсталяції тільки четвертого з черги українського Кардинала, був головною причиною нашої поїздки і відвідин в Європі. Отже, на підставі власних і безпосередніх вражень та спостережень, в більшості базованих на фактах, з'ясувати коротко справу патріархату та поробити відповідні практичні висновки можна б в кількох основних твердженнях:

Патріархальне організаційне завершення Української Католицької Церкви має вітальне значення не тільки з чисто церковного погляду, але й в комплексі змагання до національно-державного передрішення і самобутности українського народу. Так його і треба трактувати. Підкреслюємо це, бо тут і там у нас можна почути, що актуалізація цієї справи може викликати всілякі комплікації чи то для Ватикану, чи для будь-кого іншого. Це не може служити за аргумент. Усі наші змагання викликають для когось комплікації — не тільки для наших ворогів, але й для наших приятелів. Чи мали б ми на це зважати і до цього достосовуватись? В жадному разі! Наші бо „комплікації” для них в хвилиній кон'юктурі є нічим у порівнянні з неволею, в якій перебуває наш народ.

Але це також не значить, що ми в кожній справі маємо йти на ножі не тільки з ворогами, але й з приятелями. Тому справа такту і тактики може мати рішальний вплив на успіх наших змагань.

Наскільки можна було зорієнтуватись в Римі, подібно відноситься до цієї справи й Кардинал Йосиф. Справа також у тому, що всі ті досягнення для української Католицької Церкви та українського народу в рямках Вселенської Церкви, свідками яких ми були в останніх двох роках, зокрема найменування митрополита-ісповідника Йосифа на патріархорівного верховного архієпископа та наділення йому почеси кардинала, нерозривно

зв'язані з його особою. Наше враження і спостереження в Римі було таке, що Кардинал, здаючи собі справу із проминальності людського життя на цьому світі, має найбільше бажання, щоб ці признання та вивищення для Української Католицької Церкви і для нашого народу, здобуті його довголітніми жертвами й терпіннями і його — як це ствердив Папа Павло VI — непохитною відданістю Христовій вірі, щоб ці признання і вивищення міцно закріпити в непроминальній установі, за яку він вважає та якою може бути саме створення Українського Католицького Патріархату. Навряд чи хтонебудь з нас міг би думати інакше й інакшого бажати.

Якщо будь-коли в нашій історії була нагода здобути патріархальне завершення організації Української Католицької Церкви, то вона є сьогодні. І найбільшим, найсильнішим аргументом у користь тієї справи є — думаємо — кардинал Йосиф, живе уособлення героїчної відданості Христовій вірі та її ісповідання. Наскільки можна було спостерегти під час інсталяційних урочистостей, кардинал Йосиф має неперевершений авторитет і прихильність Папи та „Ватикану”. Було насправду не тільки зворушливим, але й проречистим привітання Папи з нашим Кардиналом під час пам'ятної авдієнції 25-го лютого. Не можна було не завважати, що коли кардинал Йосиф підходив до мікрофона, щоб виголосити свою промову, Папа зробив рух, наче б хотів устати зі свого трону і піддержати Кардинала, як він ішов по сходах. А промова Папи говорить сама за себе. Висновок знову логічний: наша єдність у повній підтримці для кардинала Йосифа є вітальною для здійснення його задумів і плянів.

Під час урочистостей креації нових кардиналів, між ними й нашого кардинала Йосифа, на площі перед базилікою св. Петра завжди був великий рух.



В дусі єкуменізму



*Отці Церкви — кардинали, архиепископи й єпископи
під час відкриття третьої сесії Другого Ватиканського Собору.*

Відношення між українцями католиками і православними належить до найбільш вітальних справ українського народу. Започаткований Другим Ватиканським Собором єкуменічний рух у світі має історичне значення не тільки для Церков, але й для співжиття між народами і націями. Під час інсталяційних урочистостей в Римі не можна було спостерегти жадної акції, не можна було почути ані одного слова, яке могло викликати будь-яке застереження збоку православних українців. Цілком навпаки. Навіть багато разів цитована фраза в промові Папи під час авдієнції української делегації про невгнутість кардинала Йосифа у відданості Христовій вірі — а не, скажімо, Католицькій Церкві чи Апостольському Престолові, мала свою вимову.

Видвигнена й поступово реалізована Другим Ватиканським Собором ідея єкуменізму та налагодження братніх взаємин між усіма християнськими Церквами має свого — можна б, мабуть, сказати — ентузіастичного звеличника й реалізатора в особі кардинала Йосифа. Конкретно це проявилось в підписаних кардиналом Йосифом та всіма українськими католицькими Владиками двох посланнях-побажаннях до Владик Української Православної Церкви: одному з нагоди Великодня 1965-го року й другому з нагоди закінчення Другого Ватиканського Собору з датою 8-го грудня 1965 року. Цей останній привіт наводимо в цілості, як важливий історичний документ:

ПРИВІТ ПРАВОСЛАВНИМ

БЛАЖЕННІШИМ МИТРОПОЛИТАМ ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННІШИМ АРХИЄПИСКОПАМ ПРЕОСВЯЩЕННІШИМ ЄПИСКОПАМ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

Верховний Архiepіскоп й усі Владики Української Католицької Церкви, зібрані на Другому Ватиканському Вселенському Соборі, передаємо у день його торжественного закінчення наш щирий братній привіт усім Вам, Блаженніші й Високопреосвященніші Владики Української Православної Церкви, з запевненням про наші спільні молитви за Вас і за Ваших Вірних у ці історичні хвилини для усього християнського світу й усього людства. Рівночасно прохаємо Вас про Ваші святі молитви до Всевишнього, і про молитви Ваших Вірних, щоб велика дія зближення і об'єднання всього християнського світу, започаткована так успішно на цьому Соборі, знайшла глибокий відгомін і здійснення серед українських вірних обидвох наших Церков.

Нехай цей наш щирий спільний братній привіт із Собору буде духовними обіймами Владик обидвох наших Церков на зразок обіймів і поцілунку миру та братньої любови Римського Архисрея Папи Павла VI з Вселенським Царгородським Патріярхом Атанагором I, якими закінчився Другий Ватиканський Вселенський Собор.

За прикладом Первоєрархів Католицької і Православної Церков, які з нагоди Вселенського Собору зняли зі себе рештки прикрих споминів минулого, полишимо і ми взаємні прикрі спомини з історії обидвох наших українських Церков, і в новому єкуменічному дусі явно започаткуємо нову добу наших взаємовідносин у правдивій християнській любові і щирому братерстві.

Нехай увесь український Народ знайде у наших братніх обіймах миру й у нашому поцілунку християнської любови спасенний приклад на тяжкій дорозі об'єднання себе в один великий християнський народ з славним минулим та з великими можливостями світлого будучого.

Разом з нашим братнім привітом миру й любови прийміть, Блаженніші й Високопреосвященніші Владики, наші спільні святочні й новорічні побажання для Вас, для Вашого Духовенства та всіх Вірних з запевненням про наші спільні молитви до Новонародженого Христа і Пресвятої Богородиці, Заступниці Християн.

З висловами найглибшої пошани і християнської братньої любови.

Дано в Римі, дня 8 грудня 1965 р., у день закінчення Другого Ватиканського Собору.

† ЙОСИФ, Верховний Архiepіскоп Української Католицької Церкви - Митрополит; † МАКСИМ, Митрополит Вінніпезький; † АМВРОЗ, Митрополит Філадельфійський; † ІВАН, Архiepіскоп Левкадійський, Візитатор Українців в Західній Європі; † ГАВРИІЛ, Архiepіскоп Білгородський, Адміністратор Крижевацький; † НІЛЬ, Єпископ Едмонтонський; † ІСИДОР, Єпископ Торонтонський; † АНДРЕЙ, Єпископ Саскатунський; † ЙОСИФ, Єпископ Стемфордський; † ЯРОСЛАВ, Єпископ Чикагський; † ІВАН, Єпископ Зіґрітанський, Екзарх Українців в Австралії; † ПЛАТОН, Єпископ Кастремартійський, Екзарх Українців в Німеччині; † ВОЛОДИМИР, Єпископ Епіфанський, Екзарх Українців у Франції; † ЙОСИФ, Єпископ Судацький, Екзарх Українців у Бразилії; † АНДРІЙ, Єпископ Севастопільський, Візитатор Українців в Аргентині; † АВГУСТИН, Єпископ Гермонтитанський, Екзарх Українців в Англії; † ІОАКИМ, Єпископ Іпсарійський, Помічник Крижевацький.

Цей привіт надруковано в „БЛАГОВІСНИКУ Верховного Архиспископа Візантійсько-Українського (Греко-Руського) обряду” кардинала Йосифа (Рік II, ч. 1.), в якому рівночасно подано підписані ним постанови про „співучасть у святих діяннях і речах з відділеними братами”, в яких уперше дозволяється на співучасть православних у св. Тайнах: Покути, Евхаристії та Оливопомазання в Католицькій Церкві, „якщо вони від цієї Церкви відділені в добрій вірі, коли добровільно прохають про уділення св. Тайн та коли вони до їх прийняття належно приготовані, себто мають добрий намір”. Також католикам дозволяється на участь у цих св. Тайнах у Православній Церкві, „якщо на це є конечна потреба”, як — наприклад — небезпека смерті; а католицького священика немає. Дальше, католикам дозволяється ходити до православних церков, якщо довкруги немає католицької церкви, але коли вони не наражуються на відступлення від своєї віри і не гіршать нікого, немов би вони покинули свою віру. Також дозволяється католикам бути хресним батьком для православних і брати одного православного за хресного батька (маму) чи свідка при вінчанні. Коли ж ходить про участь у спільних прилюдних мольбах, а зокрема в Панахидах за православних і з православними, доручається духовенству поступати згідно з вказівками своїх Єпископів.

Ці постанови, що вийшли за підписом Верховного Архиспископа і Кардинала Йосифа, становлять без сумніву історичний зворот у взаємовідносинах між українцями католиками і православними.



*Кардинал Йосиф на відвідинах
у Великій Семінарії.*



Куля і хрест

*Куля і хрест
на бані базиліки
св. Петра.*

На закінчення цієї розповіді ще одна рефлексія: ставши навпроти величної базиліки св. Петра, нам пригадалась ще із шкільних часів повість відомого англійського філософа Гілберта Кейта Честертона „Куля і хрест”. Як пригадуємо, мова в тій повісті про те, як-то летун упав з літака саме над цією базилікою і, падаючи, вхопився рукою за хрест. Так тримаючись, він філософував, що якби на місці хреста була куля, він упав би і згинув би.

За точність сказаного не ручимось, але таке збереглося у пам'яті і прийшло на думку, коли приглядались ми могутньому храмові, а опісля переживали в ньому історичні події, осередком уваги яких був український кардинал Йосиф.

Як же близько це порівняння між кулею і хрестом відноситься й до нас, українців. Скільки це вже разів в історії рятує нас і підносить на вершини нашу батьківщину хрест після того, як куль нам не стало і як кулі вбивали також і наших людей, плюндрували і нашу країну. Довгий і важкий хрест первоісрарха Української Католицької Церкви, як і раніше хрест та мученича смерть первоісрарха Української Автокефальної Православної Церкви, хрест наших церков і наших людей, хрест нашої нації, цей хрест, що є не тільки символом терпіння, але й символом віри в Бога, символом духовости та нашої тисячолітньої культури — це та наймогутніша наша опора і наша найбільша надія на світле майбутнє. Події в Римі в базиліці св. Петра з кінцем лютого 1965 року тільки скріплюють цю віру і надію.

ГРАМОТА ОСНОВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

В ім'я Боже, за благословенням Апостольського Престолу основуємо нашу найвищу наукову установу, Український Католицький Університет імени св. Климентія Папи Римського, якого завданням є розвивати українську науку, зосереджувати наукову творчість, підготовляти молодь до наукової й народньої праці та водночас творити для неї і моральну основу голошену Католицькою Церквою.

Перед нами вже довгий, тисячлітній шлях, пройдений Українською Католицькою Церквою і нашими батьками на полі науки й шкільництва, шлях промощуваний не раз надлюдськими зусиллями вдержувати Україну на висоті всесвітнього кожного стану науки. Гідно сповнювала наша Церква це своє післання в народі, пам'ятаючи на заповіт Христа: „Досліджуйте писання, вони свідчать про мене” (Ів. 5, 39), бо тільки „в Твоєму світлі зобачимо (пізнаємо) світло” (Пс. 32, 10) науки. Пізнання Бога — це найвище завдання людини зглядом Бога Отця і Його Сина Ісуса Христа, бо „в Ньому всі скарби премудрости й пізнання” (Кол. 2, 3). З них має людина видобути всі Божі тайни, закриті перед нею, усіми силами й засобами, на які може спромогтися людський розум при найвищому своєму напруженні. А до пізнання Бога може людина доходити тільки надприродним об'явленням і природним пізнанням видимого світу і при допомозі його дійти до свого Сотворителя. Бо інакше наразиться вона на закид Св. Павла, що „гнів Божий з'являється з неба на всяку безбожність і неправду людей, що правду здержують неправдою . . . , бо Його невидиме через сотворення світу сталося видимим через пізнання” (Рим. 1, 18-20). Цим є обнятий зміст усьої науки, як здобутку людського розуму.

Зокрема завданням Університету є пізнавати минуле українського народу, його християнський світогляд і світогляд цілого Сходу, до якого він належить, зібрати й закріпити це знання в книгах, як у вияві наукової творчости і невміруще свідцтво українського генія науки надхнене Святим Духом, пам'ятний на слова Нестора, нашого найбільшого літописця: „велика користь є з книжнього вчення; книги нам розказують і нас повзають, як ступати дорогою покаєння; всю мудрість і повдержність знайдемо в книжних словах. Бо вони ріки, що наводнюють світ, вони скарб мудрости. Книги це несхопна глибина, ними потішаємось в смутку і зберігаємось в повдержності . . .”. (Повість временних літ, Текст 1036 - 1043г.)

А вже дуже високим завданням Українського Католицького Університету є виховувати молоде покоління, перейняти його католицькими засадами і взинити готовим з запалом посвятитися науці і примішувати своє знання в житті. При цьому праці Українського Католицького Університету повинен характеризувати олімпійський спокій наукового підходу і з'ясування режі, про який говорив слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький на святі основання Богословської Академії.

Український Католицький Університет становлять Богословська Академія з її факультетами і отворені нові відділи в міру можливостей і підготовки нових професорських сил. Бо Український Католицький Університет має завдання згуртувати розсіяних і розбитих українських католицьких науковців по цілому світі і з'єдинити їх наукову творчість у виданнях Університету.

З оцими неботизними думками й плянами, нехай іде Український Католицький Університет в мандрівку століть, прибравши ім'я св. Климентія Папи Римського, що зложив свої святі кости на Україні, скріплений та опертий в наукових дослідах об скалу Апостольського Престолу як завдаток кращого завтра українського народу. Нехай Дух Святий осяє уми професорів і студентів у всіх їх працях на добро і велич України, щоби тим „Царю віків, єдиному, нетлінному, премудрому Богу була гесть і слава на віки віків” (1 Тим. 1, 17).

Дано у Візному Місті Римі, при храмі Святої Софії в день празника св. Климентія Папи 25 листопада н. ст. або 8 грудня ст. року Божого 1963.

ЙОСИФ

см. митрополит

